

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Petri Ridolphini J. C. Nobilis Cortonensis, Patritiiqve
Romani, Ac Protonotarii Apostolici, De ordine procedendi
in Iudiciis in Romana Curia Praxis Recentior**

Ridolfini, Pietro

Coloniae Agrippinae, 1680

Caput II. De Causis à 200. Ducatis suprà.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99137](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99137)

- minentiam, & auctoritatem *Felyn. in c. Pastoralis, n. 4. de rescript.*
- 159 *Estq; Romana Curia idem quod Sedes Apostolica, Card. in Clem. prima, n. 2. ut lit. pend. Marchef. de Commiss. appell. in Roman. Cur. p. 1. c. 5. n. 45. fol. 198. & ob id idem est Beneficiū vacante in Curia, vel apud sedem, c. 2. & c. presenti,*
- 160 *de preben. in 6. vel t. causam per appellationem esse devolutam ad Romanam Curiam vel ad Sedem Apostolicam, Mandos. in Gloss. facult. A. C. in verbo Curia, sub lit. A. Rot. dec. 43. de appell. in nou.*
- 162 *In Romana Curia dicitur adesse fons Iuris, in qua residet Summus Pontifex, qui vti supremus Princeps, omnia Iura in scinio pectoris habet Card. conf. 136. in princ.*
- 163 *Estigitur Roma Curia, vbi est Papa, Innoc. in c. Ego Episcopus, circa fin. & ibi Abb. n. 6. Felyn. n. 9. de Iureiur. & vbi Papa ibi Roma, ut notant Abb. & Felyn. ubi supra Mandos. in Gloss. facult. A. C. in verbo in Romana Curia, sub lit. B. & latius tradit idē Mandos. ad reg. Cancell. reg. 5. q. 2. n. 2. Vestr. in Prax. lib. 4. c. 5. n. 12. vers. addo quod, Marchef. de Commiss. appell. in Rom. Cur. p. 65. n. 45. & seqq. fol. 198.*
- 164 *Hinc Romana Curia est etiam Sedes, & Forum Cardinalium, qui sunt Collaterales Papæ Old. conf. 48. in. 2. Marchef. de Commiss. caus. Card. p. 2. §. unico, n. 31. fol. 453.*
- 165 *Officialium verò appellatione ex præscripto Urbis Stylo, omnes sequentes Romanam Curiam comprehenduntur, Mandos. de reg. Cancell. in reg. 5. q. 3. nu. 2.*
- 166 *Hinc Curiales, & Forenses omnes sequentes Romanam Curiam, five pro suis, five pro alienis negotiis, sunt sub ipsius A. C. jurisdictione prout in facultatibus ejusdem, & passim observat Praxis, & Curia.*
- D *Commissaria in facultatibus A. C. dicitur non solum causa à Signatura, prævio rescripto, Auditori Cameræ commissa Curia, ut per Rota dec. 495. n. 2. & seq. p. 3. recent. Sed etiam illa, quæ alicui Indici de partibus fuit simili rescripto delegata, quam nihilominus A. C. in alia instatia, si illam ad Curiam Romanam per appellationem aut alias quomodolibet, devolvi contigerit, poterit uti Iudex ordinarius cognoscere & sine debito terminare, ut legitur in dictis facultatibus Pauli V. d. Constit. 28. Eximia, §. & quascunque alias causas, etiam Commissarias.*
- E *In causis Beneficialibus proceditur simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicii, Clem. dispendiosam, de iud. hoc est sine bello, litis contestatione, & aliis solemnitatibus ordinariis, ut declaratur in Clem. sepè, de verc. signif. Coccin. dec. 443. n. 2.*
- 169 *Etenim causa Beneficialis debet esse brevior, quam litprophana, Rota dec. 25. n. 3. de Appellat. in antiq. Marchef. de Commiss. auoc. caus. par. 2. §. 1. n. 27. fol. 674. & t. cito expediri debet ne detur diutina vacatio in Ecclesiæ detrimentum, Rota dec. 124. n. 30. p. 6. recent.*
- 171 *Cæterum, licet A. C. virtute ejus ordinarium facultatum, possit in omnibus causis, quantumvis ordinariis, summam ducentorum ducatorum auri de Camera excedentibus, servatis ter-*

minis, & alias summarie prout in Beneficialibus procedere.

Nihilominus ex antiqua observantia, & Praxi, rerum magistra, in dictis causis ordinariis in A. C. Tribunali requiritur Monitorium, conclusio, Sententia in scriptis, ac tela judiciaria, in proximo sequenti capite mox tradenda.

SVMMARIVM. CAP. II.

- 1 In causis valorem ducentorum ducatorum auri excedentibus, si non competat via executiva, vel summaria in Tribunali A. C. Proceditur via ordinaria, sed prout in Beneficialibus.
- 2 Causæ ordinariæ possunt coram A. C. introduci in qualibet instantia.
- 3 Monitorium in causa ordinaria in prima instantia coram A. C. & eius formula.
- 4 Monitorium pro petitione Hereditatis ab intestato delate, & eius Formula.
- 5 Monitorium in causa ordinaria in actione reali, & eius Formula.
- 6 Monitorium super redditione rationis administrationis Tutelæ, & Cura & eius Formula.
- 7 Adnotatio executionis Monitorii personaliter exequuti, in actis & eius Formula.
- 8 Protestatio, seu negatio Monitorii, & eius Formula.
- 9 Monitorium est in omnibus causis ab Actore verificandum.
- 10 Iura in iudiciis ordinariis admittuntur, absque aliqua clausula, Parte tamen citata.
- 11 Articuli in causis ordinariis simpliciter, & absque clausula, citata tamen Parte, admitti solent, secus in executivis, & summariis.
- 12 In causis ordinariis in responsionibus ad Propositiones, & Testibus examinandis proceditur, sicut in executivis.
- 13 In causis ordinariis Partes possunt deducere suas exceptiones competentes, & replicationes opportunas prout in aliis.
- 14 Vbiunque oritur difficultas in aliquo Articulo, solet informari Iudex in Camera in contraditorio quod servatur, tam in causis ordinariis quam in aliis.
- 15 Citatio ad libellandum in termino substantiali, & eius formula, & Processus.
- 16 Repetitio Iurium in termino ad dicendum contra producta, & eius Formula.
- 17 Citatio ad videndum reiterari, & ad Sententiam & eius Formula, & processus.
- 18 Cedula Sententie in causa ordinaria, & eius Formula.
- 19 Si Actor non probavit, fertur absolutoria ad Rei favorem, Decretum potest de Stylo extendi, etiam in pede citationis Actoris, ad favorem eiusdem Rei.
- 20 Cedula Sententie absolutorie ab impeditis & eius Formula.
- 21 Sententia absolutoria ab observatione iudicii in quibus casibus ferri solet.
- 22 Cedula Sententie absolutorie ab observatione iudicii, & eius Formula.
- 23 Contra non exhibentem libros sue administrationis potest in litem.
- 24 Citatio ad videndum reiterari, & taxari summam super

- super qua iurari possit in litem, & ad Sententiam, quæ olim erat in usu, & eius Formula, & Processus.
- 25 Citatio ad videndum admitti usque ad quam summam iurari possit in litem, quæ est in usu, & eius Formula, & Processus.
- 26 Citatio ad videndum reiterari, & ad sententiam, & eius Formula, & Processus.
- 27 Cedula Sententia, quæ fertur in causa, in qua iuratum fuit in litem & eius Formula.
- 28 Praxis nonnullorum in materia iuramenti in litem in Tribunali A.C. una cum Formula citationis, & Decreti.
- 29 In causis ordinariis à quibusvis Sententiis datur appellatio ad utrumque effectum, dummodo fuerit infra legitimam tempora interposita.
- 30 Interpositio appellationes coram Iudice à quo, & eius formula, & responsio Iudicis de Apostolis.
- 31 Cedula appellationis in causis ordinariis, & eius Formula.
- 32 Si Iudex dat terminum liti, redeundum est pro Apostolis in dicto termino, nisi causa interim committeretur.
- 33 Si appellatio in termino reverentialium non potest committi sit Presentata.
- 34 Commissio appellationis in causis ordinariis signatur Parte non citata, via ordinaria.
- 35 Commissio appellationis in causa ordinaria, & eius Formula.
- 36 Primus Revisor Commissionum, quæ verba addere soleat in corpore Commissionis in causis pecuniariis.
- 37 In Iudiciis ordinariis committitur causa appellationis simpliciter, & deinde citatur Pars, & proceditur ad ulteriora, coram Iudice commissario.
- 38 Termini substantiales in causis ordinariis, coram A.C. qui sint observandi.
- 39 Terminus ad articulandum in causis ordinariis in prima instantia potest coram A.C. observari ad duodecimam, vel ad octavam.
- 40 In Summariis, & Beneficialibus, qui termini servandi sunt secundum opinionem aliquorum.
- 41 Praxis quomodo observet terminos substantiales coram A.C. in causis ordinariis, & quomodo Possessoris Summariis.
- 42 Omisio terminorum substantialium sive in causa ordinaria, sive Summaria, reddit Sententiam nullam.
- 43 In Processibus de partibus sufficit servari terminos Statuarios, vel alios de Stylo loci servari solitos.
- 44 Sententia vnde dicatur.
- 45 Sententia quid sit.
- 46 Sententia quoniam sit.
- 47 Sententia definitiva quid sit.
- 48 Sententia definitiva debet continere condemnationem, vel absolutionem.
- 49 Sententia definitiva debet ferri super toto, alias non valet.
- 50 Rota non solet Sententias multiplicare, sed simul totum negotium terminare.
- 51 Si petitio fuit facta per capita separata, potest ferri Sententia valida super aliquibus, omisss aliis, nam tot petitiones quot capita.
- 52 Si plures fuerint simul conventi, potest ferri Sententia respectu unius, & respectu alterius differri.
- 53 Sententia lata contra Plures potest valere quoad unum, & non quoad alium.
- 54 Tot sunt capita, quot Personæ.
- 55 Si ab uno petuntur plures summe ex diversis causis, potest valide ferri Sententia super aliquibus, omisss alijs.
- 56 Tot sunt capita, quot summe.
- 57 Sententia lata per capita separata potest valere, quoad unum caput, & non quoad aliud.
- 58 Tot Sententia, quot capita, & summe.
- 59 Tot Capita, tot Sententia.
- 60 Tot sunt capita, quot summe separata.
- 61 Tot Sententia, quot capita, & partita.
- 62 Rota ex causationabili solet ferre Sententiam super parte, & multiplicare Sententias.
- 63 In accessoriis prout sunt fructus, & Expensæ, si fuit omisss condemnatio, censetur facta absolutio.
- 64 Sententia definitiva dicitur, quæ perimit totum negotium, sive sit condemnatoria, sive absolutoria.
- 65 Sententia definitiva, ut valeat, debet ferri in scriptis, & recitari à Iudice, & num. 68.
- 66 Scriptura Sententia amissa, potest probari per Testes, tam tenor Sententia, quam casus amissionis.
- 67 Sententia potest probari per Testes.
- 68 Sententia an, & quando possit probari per Testes.
- 69 Subscriptio Iudicis de Iure in Sententia non requiritur, dummodo sit lata, & lecta in scriptis.
- 70 Citatio ad Sententiam debet esse specifica, & nominatum ad Sententiam audiendam, alias Sententia non valet.
- 71 Citatio ad audiendam voluntatem, vel similem non sufficit sed requiritur specifica ad Sententiam.
- 72 Defectus citationis ad Sententiam sanatur ex presentia Partis, & monitione Iudicis, Partibus presentibus facta.
- 73 Presentia in Iudicio ad alium diversum finem non supplet defectum citationis ad Sententiam.
- 74 Presentia in Iudicio ex quibus probetur.
- 75 Sententia lata contra Heredem legitime citatum preiudicat Fideicommissario non citato, de cuius interesse agitur secundario.
- 76 Eoque magis si pretendens ius secundario, habet ius tantum spe.
- 77 Sententia lata contra Heredem non nocet Fideicommissario, seu habenti interesse secundario, nisi sit citatus saltem pro suo interesse per generale proclama.
- 78 Sententia non nocet habenti interesse secundario non citato, nisi ille saltem sciverit causam agitari.
- 79 Sententia non nocet Pupillo, nec pateri pro suo interesse citato, etiam si sciverit causam agitari, nisi ei detur Curator ad lites, qui illum defendat.
- 80 Sententia lata contra Pupillum, vel Minorem defensam pro quo nemo comparuit, est ipse iure nulla.
- 81 Etiam si sit lata Contradictas, & quare.
- 82 Sententia lata in favorem Pupilli, vel Minoris defensi valet.

- 83 Etiam si sit lata sine Curatore, vel cum Procuratore minus legitimo.
- 84 Sententia lata contra Minorem cuius causa fuit cum Procuratoribus, & Advocatis defensa valet.
- 85 Sententia lata contra Minorem, cui nulla defensionem competere, notorie constat in actis, est valida.
- 86 Sententia lata contra Minorem, cuius Curator in iudicio ad eum defendendum comparuit est valida.
- 87 Sententia lata contra Minorem, cuius Tutor, vel Curator citatus nunquam comparuit, non sustinetur.
- 88 Licet Sententia lata contra Principalem noceat habenti interesse secundario, is tamen potest appellare a die notitia.
- 89 Habens interesse secundario, cui Sententia lata contra habentem interesse principaliter praedicta, tenetur a die notitia appellare.
- 90 Habens interesse secundario potest dicere Principaliter de nullitate Sententiae, quae est illi praedicta in consequentiam, & impedire executionem.
- 91 Fideicommissarius potest defendere bona ad ipsum perventura, circa qua per actum de praesenti potest sibi inferri praedictum.
- 92 Publicum Instrumentum Testamenti facit probationem probatam, rem claram, & manifestam.
- 93 Haeres beneficiatus non tenetur ultra vires Hereditarias.
- 94 Quando quis agit contra Haereditatem, petitio efficit Haereditatem, & bona Haereditaria, quo casu actio videtur potius in rem scripta.
- 95 Interest Fideicommissarii, ne bona fideicommissa subiecto dilapidentur, sed simul unita conserventur, & quare.
- 96 Super incidente Spiritualium agendum est coram Iudice Ecclesiastico, cum Laicus in eo non habeat iurisdictionem.
- 97 Agens pro suo principali interesse ex integro, intentando iudicium nullatenus ab alio dependens, non tenetur venire in status, & terminis.
- 98 Etiam si Iudex habuisse ab initio iurisdictionem, quae postea defecisset.
- 99 Movens iudicium pro suo principali interesse potest deducere omnia sua privilegia non obstante l. venditor ff. de iud.
- 100 Sententia lata contra Haereditatem non nocet Substituto nisi quatenus fuerit aliquo modo citatus.
- 101 Omnis Citatus debet audiri.
- 102 Sententia interlocutoria quid sit.
- 103 Sententia interlocutoria non est de necessitate ferenda in scriptis, sed sufficit quod scribatur in actis.
- 104 Sententia interlocutoria, in qua versatur magna causa cognitio, est ferenda in scriptis.
- 105 Inter Sententiam definitivam, & interlocutoriam adsunt tresdecim differentiae, & quae.
- 106 Interlocutoria, parans praedictum in negotio principali, dicitur habere vim definitivam.
- 107 A Sententia, super desertione appellationis ab

- interlocutoria, appellatur cum expressione causae, secus a Sententia super desertione a definitiva.
- 108 Sententia mixta dicitur illa, quae habet vim definitivam, & interlocutoria.
- 109 Sententia mixta dicitur interlocutoria inferens damnum irreparabile per definitivam.
- 110 Absolutoria definitiva conceditur Reo, quando Actor non probavit, & Possessori, ex non iure Actoris.
- 111 Absolutoria nullam ius tribuit, & quare.
- 112 Absolutoria potest ferri pro Reo absente, vel etiam excommunicato, & quando.
- 113 Per absolutoria debet imponi Actori perpetuum silentium.
- 114 Absolutoria ab impetitis in quibus casibus ferri possit.
- 115 Exceptio rei iudicata per absolutoriam an, & quando obstat agenti de novo contra alium loco primi subrogatum.
- 116 Absolutoria primens totum negotium potest transferre in iudicatum.
- 117 Absolutoria lata in petitorio non obstat agenti possessorio adipiscenda.
- 118 Absolutoria in petitorio obstat agenti possessorio adipiscenda, quando excipiens offert, se incontinenti probaturum suam exceptionem.
- 119 Absolutoria in petitorio obstat agenti possessorio adipiscenda, quando quis fuit absolutus, quia erat dominus, & docet incontinenti de iura suo.
- 120 Absolutoria ad favorem Rei lata in petitorio obstat agenti interdicto retinenda.
- 121 Absolutoria lata in petitorio non obstat agenti possessorio retinenda, quando fuit lata ex quo actor non probavit, secus si fuit lata, ex quo reus probavit se dominum.
- 122 Absolutoria lata in petitorio parit exceptionem rei iudicatae in possessorio recuperanda.
- 123 Absolutoria in petitorio non obstat agenti possessorio recuperanda, quando quis fuit spoliatus post Sententiam, vel absolutoria fuit lata ab observatione iudicii, vel fuit declaratum, spoliatores incidisse in poenam, l. si quis in tantum, C. unde vi.
- 124 Sententia lata in possessorio obstat agenti petitorio.
- 125 Sententia lata in possessorio habente ad mixtam proprietatis causam, obstat agenti petitorio.
- 126 Sententia lata in possessorio, habente mixtam proprietatis, obstat agenti petitorio, si fuit de domino plene cognitum, alias secus.
- 127 Sententia lata ab observatione iudicii est interlocutoria.
- 128 Sententia ab observatione iudicii an, & quomodo sit interlocutoria, vel definitiva, seu vim definitivam habeat.
- 129 Sententia ab observatione iudicii etiam lata ab ineptitudinem libelli, habet vim definitivam & quare.
- 130 Sententia lata ab observatione iudicii datur appellatio.

- 131 A Sententia lata ab observatione iudicii ob ineptitudinem libelli potest appellari, etiam viva voce, licet non desint tenentes contrarium.
- 132 Absolutoria observatione iudicii est ferenda, quando libellus est ita ineptus, ut actio intentata ex eo discerni non possit.
- 133 Absolutoria ab observatione iudicii est ferenda, quando actor movit iudicium, nec postea illud persequutus fuit, nec litem contestatus, nec aliquid probavit.
- 134 Si Iudex prime instantie tulit Sententiam super Processu invalido, Iudex appellationi potest reum, salvo iure iterum agendi, absolvere.
- 135 Si litem contestata actor se absentat, & nihil fuit a Partibus probatum, fertur Sententia absolutoria ab observatione iudicii.
- 136 Si fabricatus est hinc inde Processus, licet nil relevans fuerit probatum, ferenda est definitiva Sententia absolutoria ad favorem rei.
- 137 Praescriptio debitis terminis, ferenda est absolutoria definitiva ad rei favorem si actor non probavit.
- 138 Si reus assumpsit in se onus probandi, constato processu si de causa liquet, potest ferri definitiva, alias si non liquet, ferenda absolutoria ab observatione iudicii.
- 139 Absolutoria ab observatione iudicii fertur, quando Reus, pendente iudicio, ante Sententiam solvit.
- 140 Peremptoria instantia fertur absolutoria ab observatione iudicii.
- 141 Quando occisus poterat impune offendere, fertur absolutoria ab observatione iudicii.
- 142 Absolutoria ab observatione iudicii praeservat iura actori in alio iudicio.
- 143 Absolutoria ab observatione iudicii differt ab absolutoria rei, & in quibus.
- 144 Per absolutoriam ab observatione iudicii perimitur instantia.
- 145 Lata absolutoria ab observatione iudicii pereunt acta ordinatoria, non causae decisoriae.
- 146 Acta probatoria imperfecta pereunt peremptoria instantia.
- 147 Per absolutorem ab observatione iudicii perit instantia, sed non actio.
- 148 Si reus solvit ante Sententiam, lata absolutoria ab observatione iudicii perit etiam actio.
- 149 Lata absolutoria ab observatione iudicii, virtute exceptionis peremptoriae perit etiam actio.
- 150 Iuramentum in litem unde dictum.
- 151 Iuramentum in litem quid sit.
- 152 Iuramentum in litem aliud est singularis interesse, aliud affectionis, aliud veritatis.
- 153 Iuramentum in litem singularis interesse dicitur, quando quis, ob pecuniam non restitutam, passus est interesse.
- 154 Iuramentum affectionis dicitur quando non sunt data, seu redita res, super qua potest cadere affectio.
- 155 Iuramentum veritatis praestatur super vero, & communis rei valore.
- 156 Iuramentum in litem potest dividi in duas species, scilicet affectionis, & veritatis.
- 157 Iuramentum in litem affectionis, ut deferri possit, tria requiritur, & quae.
- 158 Iuramentum in litem affectionis, ut ferri possit, requirit etiam habilitatem in iurante.
- 159 Iuramentum in litem affectionis datur in omnibus actionibus bonae fidei, nec non stricti iuris arbitrarium.
- 160 Actiones bonae fidei quae sint.
- 161 Actiones stricti iuris quae sint, & curite dicta.
- 162 Arbitraria efficiuntur omnes actiones, in quibus ad Iudicis praeceptum secundum eius Mandatum, res in iudicio petita non restituitur.
- 163 Actiones quae efficiantur arbitrariae ad effectum deferendi Iuramentum in litem.
- 164 Iuramentum in litem affectionis, in quibus actionibus datur, re extante, vel etiam peremptoria.
- 165 Iuramento in litem affectionis, quando non sit locus, sed potius Iuramentum veritatis deferatur.
- 166 Sine dolo regulariter non iuratur in litem.
- 167 Contra Administratorem non exhibentem librum, tanquam praesumptive dolum potest iurari in litem.
- 168 Quilibet Administrator tenetur conficere, & exhibere librum rationis suae administrationis.
- 169 Administrator tenetur reddere rationem de administratione.
- 170 Contra non reddentem rationem suae administrationis potest iurari in litem.
- 171 Administrator tenetur restituere reliquatum, alias non dicitur redditario.
- 172 Contra Administratorem conscientem Inventarium minus legitimum, potest iurari in litem.
- 173 In omni actione ad exhibendum iuratur in litem.
- 174 Administrator excusatur a confectioe libri, & Inventarii ob simplicitatem, vel si fuit a Domino liberatus a redditione rationis, sed tamen tenetur reddere reliquatum.
- 175 In Actione Commodati, Locati, depositi, & alias bonae fidei iudicis, potest iurari in litem, si quis non exhibet, vel restituit.
- 176 In iudiciis contrariis non iuratur in litem, nisi quis agatur de fide rupta.
- 177 In actione ex Testamento, & similibus stricti iuris non iuratur in litem.
- 178 Si actiones stricti iuris efficiantur casus arbitrarij, vel adsit insimul difficultas probationis, & dolum potest in eis iurari in litem.
- 179 Vbi quis contemnit restituere ad Iudicis praeceptum, potest iurari in litem in omni actione.
- 180 Contra Tutorem non conscientem Inventarium potest iurari in litem, & an aestimatio bonorum sit Inventario de necessitate apponenda.
- 181 Contra Mendacem potest iurari in litem.
- 182 Si mendax aliqua ratione potest excusari a mendacio, non deferatur contra eum Iuramentum in litem.
- 183 Contra Consoctum, Consortem, & alius, qui administravit sine inventario, & Libro rationum potest iurari in litem, & quomodo.
- 184 Contra eum, qui tenetur restituere, vel exhibere, potest iurari in litem, & quomodo.

- 185 In actionibus bonæ fidei iudex potest contra dolum deferre iuramentum in litem super damnis, expensis, & interesse.
- 186 Ob solam culpam sine dolo non potest contra aliquem iurari in litem.
- 187 In actione tutelæ, & Cura iuratur in litem ob culpam etiam sine dolo.
- 188 Spoliato contra violentum spoliatores defertur iuramentum in litem.
- 189 Contra Hæredes, aut tertios possessores dolosi non potest iurari in litem.
- 190 Litem cum defuncto contestata, vel pro contestata habita, iuratur in litem contra Hæredes ex dolo commissio ante litem contestatam, vel ex dolo Hæredi.
- 191 In actione depositi, ratione doli, iuratur in litem contra Nautam, Campanem, Stabularium & similes, & quando.
- 192 Ex aperitione, & disigillatione sacculi à Depositario facta præsumitur dolum ex coniectura.
- 193 Hebraus, Hæreticus, Infamis, & similes, qui non possunt esse testes, tenentur probare per testes, nec eis defertur iuramentum in litem.
- 194 Si constat quod hospes, vel Depositarius non aperuit sacculum, sed alius, eo inscio, non potest iurari in litem, nisi contra apperientem, contra Depositarium vero probandum est per testes, cum cesserit in eo dolum.
- 195 Si sacculus potuit de per se disigillari, & concurrat bona qualitas personæ Depositarii non iuratur contra eum in litem.
- 196 Iuramentum in litem veritatis ut deferri possit, ultra dolum, requirit difficultatem probationis.
- 197 Difficultas probationis tunc adesse censetur, cum res non potest ad oculum demonstrari.
- 198 In actionibus bonæ fidei ob solam dolum potest iurari in litem.
- 199 In actionibus stricti iuris arbitrariis ob solam dolum iuratur in litem.
- 200 Eis, qui non est informatus, iuramentum in litem non defertur.
- 201 Informato, afferenti, se informatum eorum, quæ a defuncto gesta sunt, datur iuramentum in litem.
- 202 Cohabitans cum defuncto, vicinus, & similes præsumuntur informati, non alij, in quibus præsumptio non concurrat.
- 203 An quis sit verisimiliter informatus, discernere plurimum residet in arbitrio Iudicis.
- 204 Iuramentum in litem non defertur, nisi à Iudice nec sponte à parte præstatur.
- 205 Iudex acceptans iuramentum in litem, sponte præstitum, censetur detulisse.
- 206 Iuramentum in litem veritatis denudò, prævia taxatione, deferre cautius videtur.
- 207 In iuramento in litem requiritur citatio Partiæ.
- 208 Iuramentum in litem non datur habenti præsumptionem contra se.
- 209 Iuramentum in litem non datur ei, qui præsumitur possidere iure familiaritatis.
- 210 Iuramentum in litem defertur, post litem contestatam, ante conclusum in causa.
- 211 Ob contumaciam in non parendo defertur iuramentum in litem, etiam post Sententiam.
- 212 Impubes, Furiosus, Mencecaptus, & similes sunt inhabiles ad iurandum in litem.

- 213 Is, cui est deferendum iuramentum in litem, debet esse Testis integer omni exceptione maior.
- 214 Taxa Iudicis debet precedere ante iuramentum in litem.
- 215 In iuramento in litem affectionis taxa Iudicis potest subsequi post iuramentum.
- 216 Iuramentum in litem veritatis potest deferri, etiam re non extante secus iuramentum affectionis.
- 217 Non potest iurari litem, etiam de affectione ultra duplum veræ estimationis, & ita est estimatio coartanda à Iudice.
- 218 Iuramentum in litem à Iudice prævia taxatione, delatum non potest amplius ab eo retractari.
- 219 Iudex ex magna causa potest retractare iuramentum in litem iam delatum.
- 220 Magna causa, ad effectum retractandi iuramentum in litem delatum est quando ad favorem rei probationes supervenerunt.
- 221 Ex novis probationibus repertis potest retractari etiam iuramentum in litem veritatis.
- 222 Iuramentum in litem veritatis retractatur, quando contrarium probatur per evidentiam oculorum vel negativam coartatam, vel instrumenta de novo reperta.
- 223 Iuramentum in litem veritatis potest retractari per instrumenta de novo reperta, & ex magis communi, & n. 127.
- 224 A delatione iuramenti in litem non datur appellatio, & quare.
- 225 De Iure Canonico datur appellatio à quolibet gravamine, non tamen datur à delatione iuramenti in litem in A.C. Tribunali.
- 226 A Decreto admissionis ad iuramentum in litem an datur appellatio.
- 227 A Sententia lata virtute iuramenti in litem datur appellatio.
- 228 In gradu appellationis non videtur discutendum an quis iuraverit veritatem sed an iuramentum esset deferendum, vel probandum per Testes.
- 229 In reliquis in materia iuramenti in litem ad quos recurrendum.

De causis valorem ducetorum ducatorum excedentibus.

PARS III. CAP. II.

N Bicutique agitur de causa ultra summam ducatorum ducetorum auri de Camera vel de re verum prædictæ summæ valorem excedente, si nec via competat exequutiva, juxta superius tradita in primap. c. 1. & seqq. nec etiam possit procedi summariè juxta superius dicta in par. 2. cap. 1. & seqq. vel si alias quomodo libet causa sit, vel fuerit effecta ordinaria, utique in A.C. Tribunali cit. via ordinaria procedendum summarie tamen, prout in causis Beneficialibus, juxta notissimas ejus A.C. facultates.

Rer 2 Possunt

² Possunt autem causæ ordinariæ coram A.C. introduci, vel in prima, vel in secunda, seu ulteriores instantia.

In prima instantia, vel possunt introduci ab Actore, vel à Reo.

Ab Actore possunt introduci prævio Minitorio ut infra, videlicet.

³ De Mandato Illustrissimi, & Reverendissimi Domini A.C. sive R.P.D.NN. eius in Civilibus Locumtenentis, & ad Instantia NN. principalis.

Tenore præsentium.

A¹ Moneatur, A. NN. ex adverso principalis, vel NN. ex adverso Hæres NN. ex adverso principalis, ac aliis omni &c. quatenus infra triduum proximum, sub 500. ducatorum &c. Mandati executivi, & in iuris subsidium excommunicationi &c. aliisque &c. pœnis debeat, solvissse, numerasse, & exbursasse eidem Domino Instanti scuta quingenta quinquaginta monetae, salvo jure &c. eidem Instanti debita, causa, & occasione NN. (*hic potest exprimi causa ob quam pecunia vel res debetur*) prout in actis, & processu causæ, & causarum hujusmodi suis loco, & tempore latius deducetur, & verificabitur &c. solvique, numerari, & exbursari fecissse &c. omniaque damna, expensas, & interesse præmissorum causa, & occasione quomodolibet facta, & passa, ac facienda, & patienda, in futurum, ac liquidanda refecissse, & quæcumque Decreta, Sententias, & Mandata desuper necessaria, & opportuna fieri, ferrique, concedi, decerni, & relaxari vidissse, & audivissse, ad favorem d. D. Instantis, Deducens in præmissis omne jus suum, omnemque actionem sibi undecumque, & quomodocumque quomodolibet provenientia & nobile officium Iudicis, & beneficium iuris implorando, non solum, ut supra, sed omni alio meliori modo &c. ideo &c. & si quis &c. alioquin &c. certificantes &c. aliis &c. omni &c.

N. Notarius.

Locus † Sigilli.

Aliud Monitorium in Curia pro petitione Hereditatis ab intestato delata.

⁴ De Mandato Illustrissimi, & Reverendissimi Domini A.C. sive R.P. NN. eius in Civilibus Locumtenentis, & ad Instantiam NN. principalis exponentis, nuper decessissse, NN. sine liberis & testamento, & ob id ejus Hereditatem, quam audivit, & adit, ad ipsum Instantem, tamquam proximorem spectare, & pertinere.

Tenore igitur præsentium.

Moneatur NN. ex adverso principalis, ac detentor, & occupator dictæ Hereditatis, & bonorumque NN. quatenus infra triduum proximum, sub 500. ducatorum &c. Camere Apostolicæ applicari, & pro illis Mandati executivi, & in iuris subsidium Excommunicationis &c. aliisque &c. pœnis, debeat realem, actualement, & corporalem possessionem prædictæ Hereditatis, ac bonorum quorumcumque Hereditarium dicti q. NN. mobilium, stabilium, & fœmementum iurium, & aliorum quorumque ad d. Hereditatem spectant & pertinent ubique locorum existent. & sub quibulvis finibus confinatorum ac pro ut in actis, & Processu causæ, suis loco, & tempore, demonstrabitur, illorumque, & cujusli-

bet eorum iurium membrorum, pertinentiarum, & annexorum quorumcumque, realiter, & cum effectu prædicto D. Instanti dimississse, tradidissse, & relaxassse, ac de fructibus, redditibus, & proventibus indebitè perceptis, & percipiendis in futurum eidem Instanti respondissse, & integraliter satisfecissse, ac debitam satisfactionem fecissse, damnaque, & expensas, & interesse, præmissorum causa, & occasione passa, facta, & patientia, ac liquidanda, refecissse, & Mandatum quodcumque desuper necessarium, & opportunum, concedit, relaxari, lus, & iustitiam ministrari, aliaque desuper necessaria, & opportuna fieri vidissse, attento quod pro parte dicti NN. fuit coram Nobis comparitum, & allegatum, d. Hereditatem ex præmissis, & alio quocumque capite ad eum spectare, & pertinere, & ob id restituendam fore, & esse, una cum dictis fructibus, deducens &c. implorans &c. non solum, ut supra sed omni alio meliori modo &c. & si quis &c. compareat &c. alioquin &c.

N. Notarius.

Locus † Sigilli.

Aliud simile in actione reali.

⁵ De Mandato Illustrissimi, & Reverendissimi Domini A.C. sive R.P.D.NN. eius in Civilibus Locumtenentis, & ad instantiam NN. principalis, asserentis ad se iure domini, vel quasi, iusto & legitimo titulo, spectare, & pertinere Vineam sitam extra Portam NN. in loco nuncupato N. iuxta bona NN. & NN. Viam, & alios, si qui &c. quam ad præsens &c. detinet, & occupat, licet indebitè, & injuste, N. Adversarius, prout suis loco, & tempore demonstrabitur.

Tenore præsentium.

Moneatur idem NN. ex adverso principalis quatenus infra triduum proximum, sub 500. ducatorum auri &c. & pro illis mandatis executivi, & Excommunicationis in subsidium, aliisque &c. pœnis, debeat dictam Vineam, ac illius realem, & actualement possessionem, una cum omnibus, jurbus, membris, ac pertinentiis quibuscumque, d. D. Instanti dimississse, restituisse ac relaxassse, ac de fructibus, redditibus, & proventibus indebitè perceptis, & in futurum percipiendis, eidem Instanti respondissse, ac satisfecissse, damnaque expensas, & interesse præmissorum causa, & occasione passa, & patientia, &c. ac liquidanda, &c. refecissse, & quæcumque Decreta, Sententias, & mandata desuper necessaria & opportuna fieri, ferrique, concedi, decerni, & relaxari vidissse, ad eiusdem Instantis favorem, Deducens in præmissis omne lus &c. implorans &c. non se alstringens &c. salvo jure &c. non solum ut supra, sed omni alio meliori modo &c. & si quis &c. &c. compareat &c. alioquin &c.

N. Notarius.

Locus † Sigilli.

Aliud simile pro redditione rationis administrationis Tutelæ, & Curæ.

De Mandato Illustrissimi, & Reverendissimi D. A.C. sive R.P.D. NN. eius in Civilibus Locumtenentis, & ad instantiam NN. principalis.

Tenore præsentium.

Moneatur NN. olim Tutor, & pro debito tempore Curator Instantis, virtute testamenti NN. Patris deputatus, ex adverso principalis quatenus infra triduum proximum, sub 500. ducatorum

rum &c. Mandati executivi, & in Juris sub-
dium excommunicationis &c. alique &c. por-
nis, debeat eidem instanti plenam, & debitam ra-
tionem Tutelæ, & Curæ, ac administrationis
quorumcumque bonorum ejusdem instantis, ac
in ejus paterna Hæreditate, & aliis quomodolibet
relictorum, & signanter in Inventario per e-
um desuper confecto, rogato per acta NN. sub
die &c. descriptorum à die susceptæ Tutelæ, &
Curæ usque in præsens ad ejus manus pervento-
rum, ac de omnibus, & singulis fructibus, reddi-
tibus, ac proventibus ex ei perceptis, realiter &
cum affectu reddidisse, necnon omnia, & singu-
la in dicto Inventario descripta, Instrumenta
Scripturas, Libros, & computa quæcumque pe-
nes ipsum existentia, exhibuisse, & cum effectu re-
stituisse, ac consignasse, ac reliquarum perfolvisse,
& debitam satisfactionem fecisse, damnaque, ex-
pensas, & interesse præmissorum causâ, & occasi-
one passa, & patien. ac liquidan. &c. refecisse, &
quæcumque Decreta, Sententias, & Mandata
desuper necessaria, & opportuna fieri, ferri-
que, concedi, decerni, & relaxari vidisse, & audivisse,
deducens &c. implorans &c. salvo jure &c. non
se astringens &c. non solum, ut supra, sed omni alio
meliori modo &c. & si quis &c. compareat
&c. alioquin &c. omni &c.

N. Notarius.

Locus ¶ Sigilli.

Monitorio personaliter per Cursores exe-
quuto ac subscripto, adnotatur ejus executio in
Brolardo à Notario causæ ut infra, videlicet.

Pro NN. contra NN.

7 Coram Domino, meque &c. NN. Sanctissi-
mi Domini Nostri Papæ Curfor retulit se ad in-
stantiam NN. personaliter monuisse NN. prout
in folio, tenoris &c. omni &c.

8 Ex adverso vero, infra triduum à die execu-
tionis illius, fit infra scripta protestatio, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In Officio &c. NN. & negando Monitorium
dixit narrata, prout narratur, non esse vera, & ad
petita, prout petuntur, non teneri, ideò nihil fieri
nisi servatis servandis, verificatis verificandis,
aliis &c.

9 Monitorium sive negatum, sive non negatum
in hoc, sicut in aliis, judiciis est semper ab Acto-
re verificandum, sive per Instrumenta, & Jura,
sive per Testes, & alia legitima probationum ge-
nera.

10 Jura in Judiciis ordinatis admittuntur, &
tam instantiam Actoris, quam Rei, simpliciter, &
absque aliqua clausula, seu præservativa citata ta-
men Parte ad dicendum contra, & ad eorum re-
cognitionem proceditur, juxta superius tradita p.
1. c. 2. n. 10. & seqq.

11 Similiter etiam positiones, & Articuli oppo-
nunt juxta facti contingentiam, ad cujusque Par-
tis instantiam, Adversario tamen citato ad di-
cendum contra illos, admitti solent absque ali-
qua clausula sine præjudicio, quæ tantum in exe-
cutionis, & summariis in admissione opponi
consuevit, ut supra d. par. 1. c. 10. & seqq. & p. 2.

12 c. 5. & seqq. & pariter pars cogitur positioni-
bus respondere, ut d. par. 1. c. 10. & successive ad
Testium examen, servatis servandis, proceditur

ut supra d. par. 1. c. 11. num. 2. & seqq.

13 Reus similiter potest in his judiciis deducere
exceptiones sibi de Jure competentes, & Actor
explicationes sibi benevisas, & oportunas, juxta
Praxim, de qua supra par. 1. c. 5. & c. 7. & seq. & a-
liis juxta contingentiam facti.

14 Et ubicumque subest aliqua difficultas, sive in
articulo principali, sive incidenti, potest informari
Judex in Camera in Contradictorio, vel parte
citata, juxta Praxim superius traditam p. 1. c. 8. nu.
27. & seq. & ita observatur in omnibus causis in
qualibet instantia.

Demum citato processu, observantur termi-
ni substantiales, videlicet.

A. C. N.

15 Citetur NN. ex adverso principalis, ad libel-
landum ad p. d. B. ad articulandum ad 12. (vel ad
8.) ad dicendum contra Articulos, ad producen-
dum omnia, ad dicendum contra producta 2. ad
declarandum, ad jurandum de calumnia ad p. d.
in terminis substantialibus instante NN. princi-
pali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. repetit Jura hodie in Brolardo produ-
cta, & repetita, & petiit, & obtinuit servari, ut su-
pra, & admitit, & in quantum, omni &c.

Fit autem productio, & repetitio Jurium op-
portuna juxta superius tradita par. 1. c. 2. n. 10. &
seqq. & si nihil de novo sit producendum, potest
fieri simplex repetitio in Brolardo, ut infra vide-
licet.

Pro NN. contra NN.

16 In Officio NN. repetit omnia, & singula Jura
Instrumenta scriptas, & acta, & actata, gesta, &
facta per acta mei &c. ad causam quomodolibet
facien. in parte tamen & partibus &c. & in
quantum &c. & non alia &c. petunt &c.
non solum, ut supra, sed omni alio meliori mo-
do &c.

Denique citatur ad videndum reiterari, & ad
Sententiam, ut infra, videlicet.

A. C. N.

17 Citetur NN. ex adverso principalis, ad viden-
dum reiterari omnes, & singulos terminos sub-
stantiales, male forsan, nulliter, & inculcatè ten-
tos, in vim quaruncunque facultatum, absol-
vi Instantem à Censuris, ad effectum &c. deferri
Iuramentum in supplementum plenæ probationis
quatenus opus sit, concludendum, concludique
videndum in causa, & audiendam Sententiam
definitivam, C. in forma, & alias omni &c. ad p.
d. Instante NN. principali, sive &c.

NN. Notarius.

Decretum.

NN. petiit, & obtinuit, ut supra, admitti ad
reiterationem terminorum, qui reiteravit in
forma &c. deferri Iuramentum &c. qui ta-
cis &c. juravit &c. & sententari prout in Ce-
dula, quam Reverendiss. D. Locumtenens legit
subscripsit, & mihi consignavit, tenoris &c. su-
per quibus &c. præsentibus Sociis Testibus &c.
non solum ut supra, sed omni alio meliori mo-
do &c.

Tenor Cedula.

18 Christi nomine invocato, Pro Tribunali se-
dentes,

dentis, & solum Deum præ oculis habentes, Per hanc nostram definitivam Sententiam, quam de Iuris Peritorum consilio in his scriptis fecimus, in causa, & causis, quæ coram Nobis in prima, seu veriori versæ fuerunt, & vertuntur instantia, inter NN. Actorem ex una, & NN. Reum conventum ex altera partibus, de, & super solutione scutorum quingentorum quinquaginta monetæ salvo jure &c. rebusq; alijs in actis causæ, & causarum hujusmodi latius deductis &c. Dicimus Pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus, dictum NN. Reum conventum teneri, & obligatum esse, & propterea condemnandum fore & esse, prout condemnamus ad solvendum d. NN. prædicta scuta quingenta quinquaginta monetæ, Mandatumque exequutivum, & aliud desuper necessarium & opportunum decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout decernimus, & relaxamus, Victumque victori in expensis condemnamus, quarum taxationem Nobis, vel cui de jure in posterum reservamus, & ita dicimus pronunciamus, & definitivè sententiamus, non solum præmissis, sed omni alio meliori modo &c.

19 Ita pronuntiavi ego NN. Locum tenens. Caterum, si Actor non verificavit Monitorium, fertur ad favorem Rei Sententia absolutoria ab impetitis, ut infra, & alias secundum facti contingentiam, & potest Reus citare Actorem ad videndum reiterari, & ad Sententiam, ut supra vel si Actor, ut supra citavit, potest Iudex ferre Sententiam hujusmodi, in termino citationis illius ad Rei favorem, potestque Notarius accuratius extendere Decretum ad Rei favorem in pede citationis Actoris de Stylo Tribunalis A.C.

20 Tenor Cedula absolutoria ab impetitis, Christi nomine invocato, pro Tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes, Per hanc nostram definitivam Sententiam, quam de Iuris Peritorum consilio in his scriptis fecimus, in causa & causis, quæ coram nobis in prima, seu veriori versæ fuerunt, & vertuntur instantia, inter NN. Actorem ex una, & NN. Reum conventum partibus ex altera, de, & super Hereditate, & bonis q. NN. eorumque possessionis dimissione, ac restitutione, rebusque alijs in actis causæ, & causarum hujusmodi latius deductis; Dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus, dictum NN. Reum conventum absolvendum fore, & esse, prout absolvimus, & liberamus ab impetitis per dictum NN. Actorem ac propterea eidem NN. Actori perpetuum silentium imponendum fore, & esse prout imponimus super præmissis, Victumque Victori in expensis condemnamus, quarum taxationem Nobis, vel cui de jure in posterum reservamus, & ita dicimus &c. & definitivè sententiamus, non solum, ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

21 Ita pronuntiavi Ego NN. Locum tenens. Contingit aliquando, pro cessum esse nullam, vel inordinatum, vel libellum esse ineptum ob actionis deficientiam, ideoque in his, & similibus facti contingentijs, solet ferri Sententia ab observatione iudicij, D, ut infra, & alias muta-

tis mutandis, juxta rerum, & factorum varietates, videlicet.

Tenor Cedula absolutoria ab observatione iudicij.

22 Christi nomine invocato, Pro Tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes, Per hanc nostram definitivam Sententiam, quam de Iuris Peritorum consilio in his scriptis fecimus, in causa, & causis, quæ coram Nobis in prima, seu veriori versæ fuerunt, & vertuntur instantia, inter NN. Actorem ex una, & NN. Reum conventum partibus ex altera, de, & super Vineæ sita extra Portam N. in loco nuncupato NN. juxta bona NN. &c. viam, & alios, notissimos fines, rebusque alijs &c. Dicimus pronunciamus, decernimus, & declaramus, dictum NN. Reum conventum fore, & esse absolvendum, prout absolvimus ab observatione præsentis iudicij, & d. NN. Actori jura, talia qualia, habet, in alio Iudicio expedienda, referuamus, Victumque Victori in expensis condemnamus, quarum taxationem Nobis, vel cui de jure in posterum reservamus, & ita dicimus &c. & declaramus, non solum præfatis, sed omni alio meliori modo &c.

23 Ita pronuntiavi Ego NN. Locum tenens. Verumtamen in materia redditioni rationis administrationis, præmissis Monitorio, ut supra nu. 6 illoque verificato per Instrumenta, Iura & Testes, ac alia legitima probationum genera, ut supra, si Reus liberos suæ administrationis exhibere recuset, seu nolit, potest contra eum tamquam dolosum jurari in litem, ac propterea, observatis terminis substantialibus, pariter, ut supra nu. 15. ritabatur olim Pars, ut infra, videlicet.

A.C.N.

24 Citeretur NN. ex adverso principalis, ad videndum reiterari omnes, & singulos terminos substantialiales, male fortan, nulliter, & inculcatè tentos, in vim quaruncunque facultatum, absolvi instantem à Censuris, ad effectum &c. taxari summam usque ad quam instans jurare possit E in litem, E, & super illa taxata videndum instatè jurare, & juxta taxationem, & Iuramentum concludendum, concludique videndum in causa, & audiendam Sententiam definitivam in forma, & alias omni meliori modo &c. ad p. d. Instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum.

Relatione facta, comparuit, NN. & petijt, & obtinuit, ut supra &c. admitti ad reiterationem terminorum, qui reiteravit in forma &c. taxari summam, usque ad quam dictus NN. jurare possit in litem ad scuta mille monetæ, pro qua ideo NN. tactis &c. juravit informæ &c. & concludi, & sententiam prout in Cedula, quam Reverendiss. D. Locum tenens legit, subscripsit, & mihi consignavit, tenoris &c. super quibus &c. præsentibus Socijs testibus &c. non solum, ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

Sed hodie servatis terminis substantialibus, Pars citatur, ut infra videlicet.

A.C.N.

24 Citeretur NN. ex adverso principalis, ad videndum

dem Instantem admitti usque ad quam summam is jurati possit in litem, eundemque sic admissum videndum in litem jurare, & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi ad p.d. Instante NN. principali, live &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. petiit, & obtinuit, ut supra, admitti ad jurandum in litem usque ad summam scutorum mille monetæ &c. qui tactis &c. juravit in forma &c. non solum ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

Deinde citatur Pars ad Sententiam, ut infra videlicet:

A. C. N.

- 26 Citetur NN. ex adverso principalis, ad videndum reiterari omnes, & singulos terminos substantiales, male forsan, nulliter, & inculcatè tentos, in vim quaruncunque facultatum, absolvi Instantem à Censuris ad effectum &c. deferri Juramentum in supplementum plenè probationis, quatenus opus sit, concludendum, concludique videndum in causa, & audiendum Sententiam definitivam in forma, ad p.d. Instante NN. principali, live &c.

N. Notarius.

Decretum.

Relatione facta, comparuit NN. & petiit, & obtinuit ut supra &c. admitti ad reiterationem terminorum, qui reiteravit in forma &c. deferri Juramentum &c. qui tactis &c. juravit &c. & concludi, & sententiam prout in cedula, quam Reverendiss. D. Locumtenens legit, subscriptis, & mihi consignavit, tenoris &c. super quibus &c. presentibus Sociis testibus &c. non solum ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

Tenor Cedulae.

- 27 Christi nomine invocato, Pro Tribunali fidentes, & solum Deum præ oculis habentes, per hanc nostram definitivam Sententiam, quam de Juris Peritorum consilio in his scriptis ferimus in causa, & causis, quæ coram Nobis in prima seu veriori versæ fuerunt, & vertuntur Instantia, inter NN. Actorem ex una, & NN. reum conventum partibus ex altera, de, & super redditione rationis administrationis Tutelæ, & Curæ, ac reliquorum restitutiones librorumque, ac scripturarum exhibitione, rebusque aliis &c. Dicimus, pronunciamus, decernimus, & declaramus dictum NN. teneri, & obligatum esse, & propterea condemnandum fore, & esse, prout condemnamus, ad solvendum, d. NN. Actori scuta mille monetæ, Mandatumque exequutivum, & aliud desuper necessarium, & opportunum, decernendum, & relaxandum fore & esse, prout decernimus, & relaxamus, Victumque Victori in expensis condemnamus, quarum taxationem Nobis, vel cui de Jure in posterum reservamus, & ita dicimus, pronunciamus, & definitive sententiamus, non solum ut supra, sed omni alio meliori modo &c. Ita pronunciamus Ego NN. Locumtenens.

- 28 Solent tamen aliqui citare ad videndum admitti infra quam summam Instantem jurare possit in litem, & tunc admissus non jurat usque ad totam summam, ad quam fuit admissus, sed in-

fra eam ad aliquanto minorem, & similiter Judex non condemnat Reum in tota summa, super qua fuit juratum, sed in aliquanto minori; unde si quis fuit, Verbi gratia, admissus ad jurandum infra summam scutorum centum, jurabit usque ad scuta nonaginta quinque, & Judex postea condemnabit Reum in nonaginta; & ita aliqui, se in Tribunali A.C. praticasse, & observari vidisse, affirmant ut infra, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. ex adverso principalis, ad videndum Instantem admitti infra quam summam is jurare possit in litem, eundemque sic admissum in litem jurare, & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi ad p.d. Instante NN. principali live &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. petiit & obtinuit, ut supra, admitti ad jurandum in litem infra summam scutorum centum monetæ &c. qui sic admissus &c. tactis &c. juravit &c. usque ad summam scutorum 65. monetæ, ut supra, & alias omni &c. & deinde citatur ad Sententiam ut supra num. 26. & fertur Sententia ut supra num. 27. mutatis tamen mutandis ut supra.

- 29 Ceterum in Judiciis ordinariis admittitur appellatio ad utrumque effectum absque aliqua clausula, & difficultate à Sententiæ definitivis seu illarum vim habentibus, five Sententiæ sint condemnatoria, five absolutoria ab impetitis, prout etiam datur appellatio à Sententia lata ab observatione Judicii, licet illa sit inter loquutoria, dummodo appellatio, in quolibet ex prædictis casibus, fuerit interposita infra legitima tempora, juxta superius tradita p. 1. c. 13. n. 2. nam alias Sententia transit in rem judicatam.

Interponitur autem appellatio infra legitima tempora ut supra, coram Judice à quo, ut sequitur videlicet.

Pro NN. contra NN.

- 30 Coram Domino, meque &c. NN. habita notitia de præsentia Sententia lata ad assertum favorem NN. contra NN. ab ea, & omnibus aliis gravaminibus ad Sanctissimum Dominum Nostrum Innocentium Decimum, ejusque Sanctam Sedem Apostolicam appellavit, prout in cedula quam facto dedit, tenoris &c. petens &c. omni &c.

Cui Dominus dedit terminum Juris, & interrim &c. &c. omni &c.

Vel.

Cui Dominus dedit reverentiales in forma &c. omni &c.

Tenor Cedulae.

- 31 A quadam asserta definitiva Sententia, seu decreto definitivo, lata ut dicitur, seu facto per R. P. D. NN. A. C. Locumtenentem, ad præsentem favorem NN. contra NN. de, & super præsentia pecuniarum summa scutorum quingentorum quinquaginta monetæ ac illorum solutione, rebusque aliis &c. (vel alia re, de qua agitur, exprimenta juxta contingentiam facti) Procurator, & eo nomine, sentiens se læsum, & gravatum, & timens in posterum magis lædi, & gravari &c. ab illa, five ab illo, ac toto processu desuper fabricato, ad Sanctissimum D. N. Inno-

Innocentium V. ejusque Sanctam Sedem Apostolicam in his scriptis provocat, appellat, & æque principaliter de nullitate dicit, petens semel, bis, tertio, sæpè, sæpius, sæpissime, instanter instantius, & instantissime sibi de Apostolis respondenti, & quatenus &c. à non admissione illius, ac toto ulteriori processu, iterum, ac toties quoties &c. appellat, provocat, & ut supra de nullitate dicit, ita ut sit ultimus in appellando &c. ac interim &c. nihil innovari &c. alias de nullitate, & attentatis &c. protestatus &c. non solum ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

32 Quoties tamen Judex dedit terminum juris mensem, redendum est pro Apostolis in d. termino ut supra p. 1. c. 13. n. 7. & seq. ne alias appellatio transiret deserta, & sententia in judicium, nisi forte causa in d. termino fuisset commissa, ut supra d. p. 1. c. 13. n. 29. & n. 412.

33 Similiter ob eadem rationem, quando Judex dedit reverentiales in forma, si causa in termino decem dierum non potuit committi, nec commissio expediri, fit Præsentata, juxta superius tradita, d. p. 1. c. 13. n. 85. & seq.

34 Commissio verò in his causis signatur via ordinaria, juxta praxim superius traditam d. p. 1. c. 13. n. 45. nec est necesse citare Partem, aut adire Signaturam, parte citata, potest autem confici commissio ut infra, & alias mutatis mutandis juxta factorum contingentias, videlicet.

Roman.

35 Beatissime Pater. Dignetur S. V. causam, & causas appellationis, & appellationum, nullitatis, & nullitatum ex tribus, iniquitatis, & notorie injustitiæ infra legitima tempora interpolata, & interpolatarum, necnon attentatorum, & innovatorum quorumcumque, ac restitutionis in integrum, prout de Jure, à definitiva affecta sententia lata per R. P. D. NN. A. C. Locumtenentem in prima instantia ad præsentum favorem NN. contra devotum S. V. oratorem NN. de, & super præsentia pecuniarum summa scutorum quingentorum moneta, non tamen vigore obligationis Cameralis, aut alterius processus exequuti (vel, de & super alia re controversa exprimenda, de qua agitur) rebusque aliis &c. una cum omnibus incident. dependen. emergent. annexis, connexis, ac toto negotio principali, ac quam ac quas &c. alicui S. V. Sacre Rotæ Auditori audien. cognoscen. deciden. sineque debito terminan. committere, & mandare, cum facultate citandi, inhibendi, quos, quibus, quoties, ubi, & quando opus fuerit, Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, Stylo Palatii, cæterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, Statum &c. pro plenè &c.

36 Solet tamen aliquando prius Commissio- num Revisor, de quo diximus supra p. 1. cap. 13. num. 36. & num. 45. & seq. in causis pecuniariis addere in corpore commissio- nis illa verba videl. Itaut Inhibitio non afficiat, quatenus fuerit actum virtute oblig. Cameralis, aut alterius processus exequuti, ut diximus sup. d. p. 1. cap. 13. numero 50. & seq.

Quinimò si appelleretur à Sententia Gubernatoris Libris, & causa est pecuniaria, solet addere

reultra prædicta, illa verba videlicet, aut causa Mercedis.

37 Quibus sic stantibus, in causis ordinariis, committi solet causa appellationis simpliciter, & commissio signari absque alia difficultate, aut citatione.

Causaque appellationis commissio, citatur Pars coram Judice Commissario, juxta superius tradita p. 1. c. 13. n. 43. & proceditur deinde ad ulteriora eorum co.

Observationes.

A DE Monitoriis satis diximus supra p. 2. c. 4. num. 30. & seq. idè ad ibi dicta, in facti occurrence, poterit haberi recursus.

B Termini substantiales in causis Beneficialibus observantur, prout in formula superius tradita, de quibus latius diximus sup. p. 2. c. 1. n. 106. & seq. Idem termini observantur coram A. C. in causis quibuscumque ordinariis, in quibus ipse habet facultatem procedendi, observatis terminis, & aliis prout in Beneficialibus, Paul. V. cons. 28. Eximia in §. 2. as videl.

39 Sed salust. Tib. lib. 2. c. 15. n. 3. & seq. asserit terminum ad articulandum, qui, ut supra, in d. causis servatur ad duodecimam, posse servari etiam ad octavam, ut diximus supra p. 2. c. 1. n. 107. & seq. quare potest iste terminus live uno live altero modo ut supra servari, cum utrumque modum Praxis in dies admittat.

40 Asserit verò Author formularij commiss. in tract. de volunt. caus. sub tit. de termin. subst. in causis summaris, & Beneficialibus non esse necesse observare nisi quatuor terminos substantiales, scilicet ad articulandum, ad dicendum contra Articulos, ad producendum omnia, & ad dicendum contra producta, & quod aliorum terminorum ommissio non reddit processum nullum.

41 Sed nihilominus Praxis observat in dd. causis ordinariis coram A. C. ut superius diximus n. 38. & seq. sed in possessionis summaris prout in Salviato, & aliis, de quibus supra p. 2. c. 6. & seq. bene verum est, Praxim servare dictos quatuor terminos substantiales, vel alios, ut supra causis Beneficialibus, & ordinariis (quæ in effectu in Tribunali A. C. etiam sunt ut supra, summarie licet detur in eis appellatio) servari solitos.

42 Ommissio autem terminorum substantium live in causa summaria, live ordinaria servari solitorum reddit Sententiam nullam Bellamer. dec. 27 Mantio. dec. 254. n. 1. & seq. cum alijs cumulatis supra d. p. 2. c. 1. n. 116. & seq.

43 Sed hoc non procedit in processibus de partibus, in quibus sufficit, fuisse servatos terminos Statutarios, Caval. dec. 217. n. 11. vel alios de stylo loci servati solitos, Sal. Tib. in pra. l. 2. c. 24. n. 10.

C Sententia dicitur à sentiendo, quia Judex pronunciat secundum id, quod sentit, sententiæ, §. sed si queritur, ff. si serv. vindic. Maran. de ord. iud. n. 3. p. 6. p. princ. aff. n. 2.

44 Est autem Sententia, definitio Judicantis controversiæ sine imponens, continens absolutionem, vel condemnationem, l. 1. ff. de re iud. Abb. in rub. de re iud. n. 4. Maran. d. 3. p. 6. p. princ. aff. l. n. 1.

46 Et

- 46 Et aut est definitiva, aut interlocutoria, aut mixta, quæ scilicet participat de utraque. *Butr. conf. 6. num. 1. & seq. Guidopap. dec. 11. & dec. 12. numero 6.*
- 47 Sententia definitiva est, quæ controversia finem imponit, l. prima, ff. de re iudic. & sæpe definit illud negotium, quod principaliter deducitur. *Glos. in Clem. ad Compensandas in verb. definitiva, de sep. poss. & fruct. Bald. in l. 1. nu. 1. C. Sent. rescind. non poss. & Castr. conf. 429. In quadam n. 1. lib. 1. Roman. conf. 357. Dicitur n. 1. Papien. in Pray in form. Sentent. definit. §. 1. num. 4. Guidopap. dec. 11.*
- 48 Debetq; Sententia definitiva continere absolutionem, vel condemnationem. *Marant. d. act. 1. n. 1. Gass. observ. 2. n. 6. ubi quod sufficit, si saltem contineat acquipollentia.*
- 49 Et defecti, & absolvere, vel condemnare super toto, non super parte, alias non valet, l. in hoc iudicio ff. samul. heres. l. etiam, §. 1. ff. de Minor. l. 1. & ibi DD. C. si advers. rem. iud. Abb. in c. cum inter, n. 23. & ibi Felyn. n. 6. de re iud. *Magon. dec. Florent. 73. & n. 13. dec. Lucen. 65. n. 17. Rot. dec. 313. num. 2. p. 3. recent.*
- 50 Nec solet Rota Sententia definitivas multiplicare, sed simul totum negotium terminare, *Rot. dec. 427. n. 2. & seq. p. 2. recent.*
- 51 Sed conclusio, quod Sententia si ferenda super toto, alias non valet, Primò non procedit, quando petitio fuit facta per capita separata, nam tunc tot censetur petitiones, quod capitula, & ob id potest super aliquibus ferri Sententia valida, omittis aliis. *Abb. in cap. cum inter n. 23. vers. ego capiend. & ibi Felyn. nu. 6. vers. fallit. primo de re iud. Duen. reg. 191. in prima fall. li. 2. Rota dec. 428. n. 1. & seq. p. 2. & dec. 313. num. 2. p. 3. recent.*
- 52 Secundò non procedit, quando plures simul conveniuntur, nam potest respectu unius ferri Sententia, & respectu alterius defecti. *non idcirco in princ. ubi Bart. & DD. ff. de re iud. Fel. in d. c. cum inter, n. 10. de re iud. Dec. conf. 298. n. 1. Gregor. dec. 488. n. 7. Rot. d. dec. 313. n. 2. p. 3. recent.*
- 53 Quinimò lata Sententia contra Plures potest quoad unum non valere, quo vero ad alium esse valida, *Felyn. in d. cap. cum inter, nu. 10. vers. nec*
- 54 *est novum. Rot. dec. 561. n. 13. p. 1. recent. tunc tamen tot sunt capita, quot personæ, Castr. in d. l. non idcirco, n. 2. de iud. Gabr. conf. 56. n. 19. lib. 1. Rota d. dec. 561. n. 13. p. 1. recent.*
- 55 Tertio non procedit, quando ab uno petuntur plures summæ ex diversis causis, *Felyn. in d. cap. cum inter n. 8. de re iud. Rot. dec. 313. nu. 2. par. 3. recent. Nam tunc etiam tot sunt capitula, quot summæ, Aret. in l. certi conditio, §. quoniam, n. 22. vers. aut sunt diversa, ff. si cert. petat. & tot causæ quot termini separatum petiti Rota in Hydruntina Pecuniaria, 12. Decembris 1641. coram bo. me. Merlino Decano*
- 57 Hinc potest Sententia lata per capita separata quoad unum caput valere, quoad aliud non valere, quia, dum capita sunt distincta, utile per inutile non vitiatur, *Rot. dec. 33. nu. 18. p. 2. di. vers. Duran. dec. 133. n. 3. & t. tot sunt Sententia quot sunt capita, & summæ Greg. dec. 152. n. 1. & tot t. capita diversa, & separata, tot Sententia,*
- Magon. dec. Florent. 55. n. 3. dec. 311. n. 8. p. 7. rec. Duran. dec. 113. n. 4. & dec. 198. n. 11.*
- 60 Quæ procedunt etiam si summa petita esset constata ex diversis partibus distinctis, & separatis, nam valet sententia pro summa debita, ex quo tot censentur capita, quot summæ separata, *Aret. in l. certi conditio §. quoniam, n. 22. vers. aut sunt diversa ff. si cert. pet. & t. tot sententia, quot capita & partita, Rota dec. 33. n. 7. & seq. p. 2. divers. Cavalier. dec. 484. n. 3.*
- 61 Quarto non procedit attenda causa rationabili, ob quam Rota à d. Stylo recedere consuevit. *Rota dec. 427. n. 4. p. 2. recent.*
- 62 Quintò non procedit in accessorijs, prout sunt fructus, vel expensæ, nam si in his fuit omissa condemnatio censetur simpliciter facta absolutio, *Felyn. in c. cum inter, n. 13. de re iud. Duen. reg. 191. n. 9. lib. 2. Magon. dec. Lucen. 65. n. 18.*
- 63 Alias fallentia tradit *Duen. d. reg. 191. lib. 2. & Felyn. in d. c. cum inter, nu. 6. & seq. de re iud. idcirco ad eos in facti occurrentia recurri poterit.*
- 64 Sententia igitur non solum condemnationis sed etiam absolutoria, quæ petunt totum negotium, & jus dicitur definitiva, *Covar. var. resol. lib. 1. c. 1. n. 8. Cavalier. dec. 158. n. 3.*
- 65 Debet autem sententia definitiva, ut valeat ferri in scriptis, & recitari à Iudice, l. fin. ubi DD. C. de Sent. ex brev. recit. c. fin. de re iud. in 6. *Glos. in c. 1. §. postquam in verb. in scriptis, vers. vigesimo octo nus, de Cens. in 6. Verall. dec. 139. p. 3. Rot. dec. 19. de re iud. in no. & dec. 731. n. 4. p. 2. rec.*
- 66 Et per consequens debet per Scripturam probari, sed si scriptura sit amissa, potest probari per Testes, tam Sententia, quam casus amissionis, cap. sicut nobis ubi DD. & signanter, *Abb. n. 4. in §. not. & Felyn. n. 2. de re iud. idem Felyn. in cap. quoniam contra n. 55. de proba Bald. in l. emancipatione, n. 1. C. de fid. Instrum. Barbo. in c. Albericus, n. 1. de Testib. Adde. ad Lanfranc. in prax. tit. de Interloc. & appell. sub lit. A. Rot. dec. 19. vers. præsertim, de re iud. in nov.*
- 67 Sed nihilominus Rota dec. 19. de re iud. in nov. videtur tenere etiam simpliciter quod Sententia possit probari per Testes, per tex. in d. c. sicut nobis de re iud. & in d. c. Albericus de Test.
- 68 Cum tamen ad validitatem Sententia requiratur scriptura per tex. in d. c. fin. de re iud. in 6. cum alijs præ allegatis, ut iura iuribus concordentur, textus in d. c. sicut nobis videtur intelligendus, quando Scriptura fuit amissa, pro ut intelligunt DD. supra allegati, textus verò in d. c. Albericus videtur intelligendus, quando sententia fuit à Iudice in scriptis recitata coram Testibus, sed non fuit in scriptis à Notario redacta, ut inquit text. ibi non fuit in scriptis redacta, non enim dicit, quod non fuerit lata, & recitata in scriptis, & ob id mandat dicta Testium super ea in scriptis redigi, ut post Io. And. declarat *Ab. in d. c. Albericus, n. 2. de Test. vel eo quoque casu scriptura, quæ pro forma requiritur, fuerat amissa, & ob id eius tenor potest probari Testes, ut post Ant. Gomez. ad l. 41. Tauri, n. 2. notat Barbo. in c. Albericus n. 2. ubi alios cumulat docentes quomodo amissio sit probanda.*
- 69 Sufficit igitur, quod sententia fuerit à Iudice lata, & lecta in scriptis, sed de iure non requiritur

in ea subscriptio Judicis, cum hoc non reperitur jure cautum *Verall. dec. 139 p. 3.*

- 70 Debet insuper Pars adverte specificè, & nominatim citari ad sententiam definitivam audiendam, alias sententia non valet, *cap. 2. ubi Glof. in verbo audiendam, Gemin. in 5. not. & Franc. in 2. not. de dol. & contum. in 6. Clem. sapè, circa fin. ubi Glof. in verbo ad id. & Card. in 5. & quia num. 9. & alijs de verb. signif. Dec. in cap. consulti. nu. 65. de offi. Deleg. & alijs quos cumulat. Gabr. de Citat. concl. 3. n. 300. ampl. 100. Vant. de nullit. defect. citat. n. 56. Capyc. dec. 1. nu. 35. Rot. dec. 17. de re iud. in nov. & dec. 1. n. 7. p. 2. & dec. 240 n. 6. & seq. par. 5. & dec. 141. nu. 1. & n. 4. p. 6. recent. Buratt. dec. 18. nu. 7. ubi quod ita fuit sapè decisum, & dec. 883. n. 4. Cavalier. dec. 356. nu. 1. & seqq. Beltramin ad Gregor. dec. 209. nu. 7.*

- 71 Adeo quod non sufficiat citatio ad audiendam voluntatem, vel alia similis continens verba equipollentia, *Roman. conf. 369. nu. 8. Gonzal. ad reg. 8. in annot. contr. null. n. 116. Rota dec. 18. n. 2. p. 1. dec. 486. n. 7. p. 2. & dec. 141. n. 2. & n. 4. & seq. p. 6. recent. Greg. dec. 209. m. 4. Cavalier. dec. 376. nu. 2.*

- 72 Suppletur tamen defectus hujusmodi citationis ex præsencia patris, quæ debebat citari, *Gabr. de Citat. concl. 1. n. 413. Vant. de nullit. defect. citat. n. 17. Rot. dec. 357. n. 2. p. 3. & dec. 144. n. 8. p. 4. & d. 406. n. 1. p. 5. rec. Greg. dec. 576. n. 1. & ibi Beltramin. n. 1. Cavalier. dec. 117. n. 1. & per monitionem Judicis Partibus præsentibus facta, Cassad. dec. 2. de iud. Verall. dec. 293. p. 3. Rot. dec. 37. n. 11. p. 6. recent.*

- 73 Sed hoc non procederet, si constaret de dicta præsencia ad alium diversum finem, *Gabr. de Citat. conclus. 1. n. 413. Beltramin. ad Greg. d. dec. 576. n. 15. & seq. ubi quod præsencia probatur ex attestazione Notarii, qui itatum sententiam intimavit, vel ex appellatione à Parte incontinenti interposita.*

- 74 Defectus tamen citationis ex adverso emanatæ non potest alteri parti nocere, *Rot. dec. 100. n. 4. p. 2. recent. & in Romana pecuniaria, 17. Martij 1645. coram R. P. D. Corrado, §. Non obstat denique.*

- 75 Ceterum sententia lata contra Hæredem legitimè citatum præjudicat Fideicommissario non citato, de cuius interesse non principaliter agitur, sed secundario, l. si Patroni, §. actiones ubi Burr. ff. ad Sen. conf. Trebell. l. Filius familias, §. Divi ubi Imol. n. 18. Alex. num. 8. l. si in prima lect. n. 494 & in secunda lect. num. 63. Rip. num. 60. & seq. ubi de communi. ff. de legat. l. Alex. in l. sapè num. 30. ff. de re iud. Butr. in cons. 174. num. 10. lib. 1. & cons. 202. num. 15. ubi de communi lib. 2. Dec. cons. 342. n. 7. vers. & evidentes, Bero cons. 101. num. 46. lib. 2. Alex. cons. 159. n. 2. & seq. lib. 2. Covar. pract. quæ. 6. n. 6. vers. & ideo ex adverso, Gabr. de Citat. concl. 1. n. 3. 21. vers. contrarium, ubi de communi Allyn. in praxi. §. 7. cap. 5. vers. 2. fallit, num. 1. in fin. & num. 2. ubi de communi Phauuc. de Invent. part. 5. num. 25. & seqq. Osisc. dec. 157. num. 5. & num. 15.

- 76 Quod eo magis procedit, quando prætendens jus secundario, habet jus non reipia, sed spe

tantum, *Felyn. in cap. quamvis, nu. 16. de re iud. Alex. in d. l. sapè, n. 15. vers. similiter, & n. 27. vers. non obstat ff. de re iud. Rimin. iun. cons. 140. n. 73. lib. 2. Soccin. iun. cons. 181. n. 94. lib. 2.*

- 77 Sed conclusio Primò non procedit, quando quis non fuit citatus pro suo interesse, saltem per generale proclama, *Burr. in l. si eo tempore num. 2. Cade remiss. pignor. Angel. in l. si per lutorio, num. 2. ff. de appell. Alex. in l. si de uno quoque, num. 17. ff. de re iud. Soccin. sen. in l. eum Filius familias num. 12. ff. de verbor. oblig. Dec. in l. in iure Civili, num. 4. ff. de reg. iur. l. si in leg. ne quicquam, num. 36. ff. de offi. Proconf. & in l. decem, num. 4. ff. de verb. oblig. Felyn. in cap. fin. num. 5. de maior. & obed. Gabr. cons. 42. num. 26. & seq. lib. 2. Cur. iun. cons. 23. num. 8. lib. 1. Soccin. iun. cons. 171. num. 97. lib. 2. Dec. cons. 445. num. 32. Capyc. dec. 107. num. 4. & num. 9. vers. tamen, Achill. dec. 5. dec. 6. de dol. & contum. & dec. 3. de iud. ubi quod hoc non habet Contradictorem, Put. dec. 9. de re iud. & dec. 91. num. 2. & seqq. lib. 3. ubi in fin. dicit quod ista opinio non habet Contradictorem, & quod ab ea uti communi non est in iudicando recedendum, Coccin. dec. 449. n. 3. ubi quod hanc opinionem ferrat Rota.*

Qui quidem DD. loquuntur, ut plurimum de habente interesse secundario, Verum Socc. iun. Achill. & Put. loquuntur in specie de Fideicommissario.

- 78 Vel saltem non procedit conclusio, nisi habens interesse secundario sciverit causam agitari, nam scientia hujusmodi æquipollet citationi, & probatur ex constitutione Procuratoris Achill. dec. 5. de dol. & cont. Coccin. dec. 449. num. 5. & seq.

- 79 Citatio tamen contra pupillum, vel Minorem pro suo interesse per proclama, quinimò nec citatio specialis, nec scientia sufficit, ad hoc ut Sententia illa præjudicet, quia debet ulterius dari illi Curator ad lites, qui illum defendat *Gabr. consilio 42. numer. 27. & seq. libro 2. Achill. dec. 5. & dec. 6. de dol. & contum.*

- 80 Alias Sententia quomodocumque lata contra Pupillum, vel Minorem indefensum, pro quo Nemo comparuit, est ipso jure nullam, *leum & Minores, ubi DD. C. si advers. rem iud. l. contra Pupillum, ff. de re iud. Marches. de Commiss. Sanat. nullit. par. 3. §. 3. num. 111. fol. 72. Crescen. dec. 9. de Sent. & re iud. Pud. dec. 306. num. 5. & 10. lib. 2. Rot. dec. 65. num. 4. par. 2. recent. & in Cortonen. bonorum, 28. Iunij 1589. coram bo. mem. Cardinali Platto, quæ est dec. 103. par. 4. divers. & dec. 40. post cons. crim. Farin. lib. 2. & in Romana Spolij, 17. Februarij, & 8. Iunij 1617. coram Sanctiss. D. N. Innocentio X. Gregor. dec. 485. n. 5. & dec. 574. num. 2. & ibi Beltramin. sub lit. A. Buratt. dec. 440. n. 1. & dec. 627. num. 7.*

- 81 Etiam si Sententia sit lata per Contradictas, quia contra Pupillos, vel Minores hoc modo ferri nequit, nisi eis ad lites Curatore doto, *Ant. Ang. in repert. sub tit. de contum ubi per contradictas, num. 5. Marches. de Commiss. Sanat. null. dicta par. 3. §. 2. num. 111. fol. 72. Gabr. cons. 42. n. 18.*

- nam. 23. lib. 2. *Crescent. d. dec. 9. de Rent. de re iud.*
Achil. d. decif. 6. de dol. & contum. Greg. dec. 485. nu-
mero 6.
- 82 Sed hoc primo non procedit, quando Senten-
 tia est lata in favorem Pupilli, vel minoris inde-
 fensi, nam nunc valet. *l. non minus C. de Proc. Vant.*
de null. defect. mand. n. 21. Verall. dec. 147. par. 3.
- 83 etiam si sit lata sine Curatore vel cum Procura-
 tore minus legitimo, *Rota decif. 394. numer.*
12. & seqq. par. 5. recent. Greg. decif. 474. nu-
mero 2.
- 84 Secundò non procedit, quando causa fuit cum
 Procuratoribus, & Advocatis defensa, *Put. dec.*
198. lib. 2. in correct. Rota decif. 53. nu. 4. p. 2. recent.
Burrat. dec. 440. n. 1.
- 85 Tertio non procedit, quando ex actis notoriè
 constat minori nullam competere legitimam de-
 fensionem, *Greg. decif. 43. num. 10. & in Beltramin.*
num. 16. & dec. 485. nu. 1. Ferrentil. ad Burrat. d. dec.
440. n. 9.
- 86 Quarto non procedit, quando Curator depu-
 tatus in Iudicio ad minorem defendendum
 comparavit, licet nihil allegaverit, *Gregor. d. dec.*
43. n. 12. Sed si Tutor, vel Curator fuit citatus,
sed nunquam comparavit, Sententia lata non su-
stinetur, Beltramin. ad Greg. d. dec. 43. num. 16. sub
lit. B. ubi quod ita fuit decum in Romana de Ol-
phis, 25. Odoitru 1613. coram bo. mem. Coccino De-
cano.
- 88 Secundò conclusio, quod Sententia præjudi-
 cet non citato, de cuius interesse non principa-
 liter agitur, sed secundario, in consequentiam,
 non procedit ad effectum, ut ille non possit ap-
 pellare à die notitiæ, *Rib. in l. Filius familias, §.*
Divi, n. 62. ff. de leg. 1. Alex. in l. sepe num. 82. in fine,
ff. de re iud. Felyn. in cap. cum super num. 11. de iud.
Arius Pinell. in l. prima in 3. par. nu. 49. vers. 3. limita
C. de bon. matern. Put. dec. 91. n. 3. & seq. lib. 3. quini-
mò t. tenetur à die notitiæ appellare, Put. dec. 9.
de re iud.
- 89 Tertio non procedit ad effectum, ut non pos-
 sit dicere principaliter, ut infra, de nullitate, &
 impedire executionem, late *Scacc. de Appellat. q.*
19. rem 1. concl. 4. num. 5. & seqq. nu. 38. nu. 70. &
seqq. & nu. 90.
- 90 *Observatio.*
 Standum in decisis, licet enim Inhibitio, non
 ad instantiam Hæredis, sed Fideicommissarii, qui
 non potest agere ante diem restitutionis non puri-
 ficato Fideicommissio, emanaverit, non tamen
 est moderanda, quia Fideicommissarius non agit
 ad bona, sed ad defensionem honorum Fidei-
 commissio subsectorum, & certum est eum posse
 defendere bona, ad ipsum perventura, circa quæ
 per actum de presenti potest sibi inferri præjudi-
 cium, *l. 3. §. si quid ff. de Minor. Menoch. conf. 501. n.*
12. & seqq. Cephal. consil. 676. num. 15. tum alijs
cumulatis per Fusar. q. 622. n. 21. Peregr. de Fideic.
art. 41. n. 6. vers. septimo concedenda.
- 91 De Fideicommissio etenim, & sic de interesse
 Fideicommissarii, constat ex publico Instrumen-
 to Testamento, quod facit probationem proba-
 tam, rem claram, & manifestam, *Dec. in l. 1. ff. de*
nou. oper. nunc. Cravett. conf. num. 70. Mascart. de pro-
bat. conclus. 609. n. 1. Mantio. dec. 166. n. 12. Greg.
dec. 180. num. 11.

- 93 Similiter interesse est clarum, quia Adversa-
 rius præcendit exigere ex bonis Fideicommittentis
 creditum, quod Fideicommittens solvere non
 tenebatur, cum adivisset Hæreditatem Debi-
 totis dicti Adversarii cum beneficio inventarii,
 & distribuisset totam illius Hæreditatem quibus
 de Jure, certum est autem quod Hæres benefi-
 ciatus non tenetur ultra vires Hæreditarias *l. fin.*
C. de iur. delib. ubi omnes, & novissimè Montieu l.
nu. 147. Paris. conf. 33. n. 49. & seqq. lib. 3. Roland.
conf. 44. n. 6. lib. 3. Mantio. dec. 326. nu. 3. Rota
dec. 326. nu. 1. par. 2. recent. Coccin. dec. 8. nu. 4. & dec
151. n. 2.
- 94 Nec cessat huiusmodi interesse, ex quo Ad-
 versarius agit contra Hæredem Fideicommit-
 tentis actione personali, non aut contra bona
 Quia specificè agit contra Hæredem, vnde
 petitio tota qualificatur ab illo verbo, hæredo
 ac per consequens afficit hæreditatem, & bona
 hæreditaria quo casu actio potius in rem scripta
 dici debet.
- 95 Prout etiam non diminuitur hoc interesse ex
 eo, quod licet bona Fideicommittentis occasione
 dictæ litis subhastarentur, & distraherentur, pos-
 set Fideicommissarius tempore purificationis fidei-
 commissi agere contra possessores dd. bonorum
 ad illorum recuperationem, Quia interest ipsius
 fideicommissarii plurimum, ne dicta bona dila-
 pidentur, sed potius integra, & simul unica, con-
 servantur ad hoc, ut veniente casu restitutionis,
 possit illorum possessionem facilius ingredi, &
 non sit ei necesse agere contra Tertios, autho-
 re Prætoris, possidentes, quo casu vel forte bona
 non possent recuperare, vel saltem nisi post lon-
 gam litem cum magnis impensis, incommodis, &
 laboribus.
- 96 Nec relevat, quod fideicommissarius, veniens
 ad causam uti tertius, debet venire instatu, & ter-
 minis coram Iudice seculari, Tum quia potest,
 & debet agere coram Iudice Ecclesiastico super
 incidente spirituali, in quo Laicus non habet iuris-
 dictionem, *Cap. si Index Laicus, ubi Glos. in verbo*
spirituale, de Sent. excomm. in 6.
- 97 Tum t. etiam quia procederet obiectum, si ve-
 veniret ad causam ad deferendum Hæredis, vel ad-
 hærendo Iudicio per eum, vel contra eum moto,
 sed secus est quando fideicommissarius pro eius
 principali interesse de per se principaliter, & ex
 integro intendat Iudicium, nullatenus ab alio
 dependens, quia hoc casu competit illi facultas
 dicendi principaliter de nullitate defectu iuris-
 dictionis, & impediendi executionem etiam si
 hæres illam retardare non valeret, excommunicatis
 per *Scacc. de Appell. q. 19. rem 1. concl. 4. nu. 25. &*
seqq. n. 38. n. 70. vers. secundus casus n. 72. in fin.
& numer. 9.
- 98 Quod procedit, etiam si Iudex habuisset ab
 initio iurisdictionem, quæ postea defecisset, pro-
 ut de communi, & Rotali opinione testatur *Aret.*
conf. 7. n. 10. col. 3.
- 99 Et quod quando quis movet iudicium pro suo
 principali interesse, possit deducere omnia sua pri-
 vilegia, non obstante lege vengitor, *ff. de iud. &*
cesset hoc casu d. legis dispositio, Bart.
in l. prima. numer. 6. ubi in rem act. & in
l. Prætor ait, §. 1. ff. rem rat. hab. Bald. in
§. 2. l. 2.

l. 2. n. 6. C. de prec. imper. offer. Imol. in l. non solum, §. quod vulgo n. 4. ff. de usu. cap. Aug. in §. actionum n. 10. Instit. de act. Abb. in c. ult. n. 8. de empr. & vend. Hondel. conf. 25. nu. 19. lib. 1. Dic. confil. 700. num. 7. surdus confil. 396. nu. 36. Carol. de Grass. de effect. Cleric. effect. 1. n. 266.

- 100 Nec quicquam facit, quod Sententia lata contra Hæredem noceat Fideicommissario non citato Quia vel retorquetur, quia si nocet, debet illa audiri, ne alias Sententia afferat præjudicium irreparabile, vel non prohibetur agere & dicere principaliter de nullitate, ex præallegatis & Sententia nulla, defectu jurisdictionis omnimodo, nullum producit effectum, vel etiam, secundum opinionem, quam servat Rota, sententia lata contra Hæredem non nocet substituto, nisi quatenus fuerit aliquo modo citatus, *Cap. 6. dec. 107. n. 4. Put. dec. 91. lib. 3. Achill. de Grass. l. 1. dec. 3. de Citat. & dec. 2. de Sent. ergo si debet citari, debet audiri, etiam vivente Hæredem regulam sit, quod omnis Citatus debet audiri, Bart. in l. cum Mulier n. 5. versic. præterea ff. solut. matr. Felyn. in cap. cum inter Priorem n. 10. versic. tradit generaliter, de except. Quare &c.*

Observationes.

- 102 Sententia vero interlocutoria est, quæ fertur super aliquo incidente, vel emergente intermedia causæ, & non terminat negotium principale, *Glos. in Clem. ad compescenda, in verbo definitiva de de sequest. possess. & fruct. Butr. confil. 6. n. 1. versic. ad propositum, Maran. de ord. iud. in 3. par. sexta par. princ. act. 1. nu. 2. & seqq. fol. 151. Guidopap. dec. 12. Coccin. dec. 407 n. 1.*

- 103 Nec est interlocutoria de necessitate ferenda in scriptis, sed sufficit, quod scribatur in actis *Bisignet. dec. 1. nu. 3. de Sent. & re iud. Rot. dec. 5. de re iud. in antiq.*

- 104 Sed hoc non procedit, quando agitur de interlocutoria, in qua vertitur magna causæ cognitio, quia tunc est ferenda in scriptis interlocutoria sicut definitiva, *l. fin. C. de privil. Scholar. lib. 12. Cyn. in l. 3. de Sent. ex brev. recit. Rot. d. d. 5. de re iud. in antiq.*

- 105 Differt autem in multis Sententia definitiva ab interlocutoria.

Primo, quia per definitivam definitur negotium principale, per absolutionem, vel condemnationem, sed per interlocutoriam non definitur negotium principale, sed incidens, vel emergens.

Secundo, quia condemnatus de crimine per definitivam efficitur in famis, secus per interlocutoriam.

Tertio regulariter appellatione Sententiæ venit definitiva, non interlocutoria.

Quarto, à definitiva datur appellatio, & sola appellatio suspendit executionem, sed ab interlocutoria non appellatur de Jure Civili, vel non suspenditur executio ante executionem.

Quinto, Sententia definitiva non potest à Jure, qui eam tulit, revocari, sed interlocutoria potest ab eo ante definitivam revocari quancumque.

Sexto, Definitiva, vel vim definitivæ habens in gradu appellationis potest justificari ex noviter deductis, *Glos. in Clem. Appellanti in Verb.*

nec processus, & ibi DD. de Appell. Verall. dec. 114. & dec. 115. par. 3. Scacc. de appell. q. 3. art. 1. num. 1. & q. 11. num. 84. & seqq. secus interlocutoria d. Clem. Appellanti, de Appell. Scacc. d. q. 11. in 91. cum alijs allegatis supra par. 1. 6. 13. n. 123.

Septimo, Definitiva non potest ferri, nisi particitata, alias non valet, secus interlocutoria.

Octavo, Definitiva debet ferri in scriptis, interlocutoria potest ferri sine scriptis.

Nono, A definitiva potest appellari statim viva voce vel postea infra decem dies in scriptis absque aliqua expressione gravaminis, sed ab interlocutoria non potest appellari, nisi in scriptis cum expressione gravaminis.

Decimo, condemnatio poenalis facta per definitivam durat perpetuo, sed per interlocutoriam non durat, nisi durante officio Judicis interlocutoris.

Decimoprimo, Definitiva requirit ordinem Judicium, de qua in l. prolatam, C. de Sent. & in l. 1. & 2. C. de Sen. ex brev. recit. secus interlocutoria.

Decimosecundo, Judex non potest definitivam latam corrigere, secus interlocutoriam.

Decimotertio, Definitiva producit actionem in factum interlocutoria, non habens vim definitivæ, nullam producit actionem.

Has tredecim differentias inter definitivam, & interlocutoriam latius conspiciere licet apud *Maran. de ord. iud. in 3. par. 6. par. princ. act. 1. nu. 3. ubi viginti seqq.*

- 106 Signanter autem Sententia interlocutoria dicitur habere vim definitivæ, ubicunque ille parat præjudicium in negotio principali, *Bart. in l. Titio, ff. de accus. Guidopap. dec. 12. nu. 2. Card. Tuss. lit. S. concl. 112. nu. 14.*

- 107 Sententia tamen super desertione appellationis interlocutoria, est interlocutoria, & secundum ejus naturam regulatur, & id ab ea appellatur in scriptis cum expressione causæ, sed à Sententia lata super desertione appellationis à definitiva secus, quia est definitiva, *Guidopap. dec. 11. n. 1. vel saltem habet vim definitivæ & secundum ejus naturam regulatur, Guidopap. dec. 12. numero 3.*

- 108 Sententia denique mixta dicitur illa, quæ participat de utraque, scilicet de definitiva, & de interlocutoria, habetque vim definitivæ, & vim interlocutoria, *Butr. conf. 6. nu. 4. Guidopap. dec. 2. n. 6.*

- 109 Unde mixta dicitur sententia interlocutoria quæ parat damnum irreparabile per definitivam, *Coccin. dec. 407. n. 2. ubi quod ab ea datur appellatio, sicut à definitiva.*

Verumtamen de interlocutoris, tam habentibus, quam non habentibus vim definitivæ, satis dictum fuit supra par. 1. q. 13. n. 98. cum pluribus seqq. sub lit. L.

- 110 Ceterum sententia definitiva absolutoria conceditur Reo, ubicunque Actor suam intentionem non probavit, *l. eum qui dicit. ff. de probat. l. qui accusare, C. de eden. Rot. dec. 17. num. 1. de re iud. in antiq. & dec. 3. de re iud. in nov. Cassad. dec. 1. nu. 1. & dec. 2. de re iud. Duran. dec. 280. num. 2. & decis. 381. n. 1.*

- 111 Daturque Reo, & Possessori ex non jure Actoris,

- vis. Verall. dec. 133. par. 3. nullum tamen jus tribuit, quia Actor non probante. Reus, etiam si nihil praestet, debet absolvi cap. ult. §. qñe, & ibi Abb. n. 2. de iure iur. Mant. dec. 228. mm. 10. & potest
 112 † ferri pro Reo absente, citato ad personaliter comparandum, si se defendit per Procuratorem, & pars hoc ante conclusum in causa non opposuit. Rot. dec. 10. de Procurat. in nov. & dec. 7. de re iud. in nov. ac pro Reo etiam excommunicato absente, per Procuratorem se defendente, Rot. d. dec. 7. de re iud. in nov.
 113 Solentque, & debet per huiusmodi absoluturiam imponi Actoris perpetuum silentium, Rota d. dec. 3. de re iud. in nov. & dec. 17. nu. 1. & seqq. de re iud. in antiq. Duran. d. dec. 180. n. 2.
 114 Potest autem ferri absolutoria ab impeditis etiam ob ineptitudinem libelli, vel ob alias diversas causas personales, Rot. dec. 17. n. 2. de re iud. in antiq. seu ob incapacitatem alterius Partis, vel ob alias causas, Cavaler. dec. 148. n. 3.
 115 Et ob id non obstat exceptio rei iudicatae Agenti de novo contra alium, loco primi Rei defuncti subrogatum, nisi fuisset dicto Actoris impositum perpetuum silentium, vel primo intrusio ad iudicium Beneficium, Rota d. dec. 18. n. 1. fin. & n. 2. de Sent. & re iud. in antiq.
 116 Hinc, si Sententia absolutoria ab impeditis totum negotium perimit, potest transire in iudicatum, ita ut non possit super illo iure amplius agi, Nevizan. conf. 19. n. 1. Cavaler. dec. 148. n. 2. in prim. & in terminis dec. 158. n. 1. & n. 3.
 117 Sententia vero absolutoria lata in Petitório non obstat agenti possessorio adipiscendae, l. & an eadem, §. fin. ff. de except. rei iud. Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 101 ff. de acq. poss. Argel. de acq. poss. q. 2. art. 1. n. 30.
 118 Sed hoc primo non procedit, quando excipiens offert, se in continenti probaturum suam exceptionem, Rip. in d. l. naturaliter, §. nihil commune, n. 101. ubi de communi, ff. de acq. poss. Argel. d. q. 2. art. 1. n. 31.
 119 Secundo non procedit, quando Reus fuit absolutus, quia erat dominus, & docet incontinenti de dominio, sed bene procedit, quando fuit absolutus, ex quo actor non probavit, Bart. in d. l. naturaliter, §. nihil commune, n. 2. verj. 3. casu, ff. de acq. poss.
 120 Sed absolutoria lata in Petitório ad favorem Rei bene obstat agenti possessorio retinendae, Dyn. in cap. qui ad agendum, de reg. iur. in 6. Rip. in d. l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 97. ubi de communi, ff. de acq. poss. Menoch. de retin. remed. 3. nu. 785. & seqq. ubi de communi testatur.
 121 Verum hoc non procedit, quando absolutoria fuit lata, ex quo actor non probavit sed bene procedit, quando fuit lata, quia Reus probavit se dominum Rip. in d. l. naturaliter, §. nihil commune, n. 97. verj. quia tenendum, ff. de acq. poss. Menoch. de retin. d. remed. 3. n. 690. & seqq.
 122 Sic etiam absolutoria lata in Petitório parit exceptionem rei iudicatae in possessorio recuperandae, Rip. in d. l. naturaliter, §. nihil commune, n. 35. & pluribus seqq. & n. 40. ubi de communi contra Bart. testatur, quam tamen conclusionem idem Rip.
 Ibidem sub. nu. 89. & pluribus sequentibus, Me-

- noch. de retin. remed. d. 3. n. 686. ubi de communi, & de recuper. remed. 1. q. 20. m. 233. ubi de communi.
 123 Primo tamen hoc non procedit quando quis spoliatus fuit post sententiam, secundo non procedit, quando absolutoria fuit lata ab observatione iudicii, nam tunc cum Spoliator non probaverit se dominum, sententia non facit Notorium in causa domini, Tercio non procedit, quando fuit declaratum spoliatorem incidisse in poenam l. si quis in tantum, C. unde vi, Menoch. de recuper. d. rem. 1. q. 20. n. 263. & seqq.
 124 E contra vero sententia lata in possessorio non obstat agenti petitorio, nam in possessorio proprietatis non vertitur, l. & an eadem, §. fin. ff. de except. rei iud. Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 103. ff. de acq. poss. Menoch. de retin. remed. 3. n. 808.
 125 Sed hoc non procedit, quando possessorium habet admixtam causam proprietatis, l. 2. §. quaedam, ff. de Interd. Rip. in d. §. nihil commune, n. 103. ubi de communi, Menoch. de retin. dicto remed. 3. nu. 806.
 126 Verum haec limitatio habet locum, quando de dominio fuit in iudicio possessorio plenè cognitum, aliàs secus Rip. in d. §. nihil commune, nu. 103. verj. quid dicendum.
 127 Sententia lata ab observatione iudicii, seu instantiae, quam Specul. de off. om. iud. §. deferuit quoque n. 18. verj. si autem, absoluturiam à petitione iudicii appellat, Rota vero dec. 3. nam. 2. de dol. & contum. in nov. absoluturiam ab instantia nuncupat, non est definitiva, sed interlocutoria, quia non tangit negotium principale, Glor. in l. harum in verbo absolutur, ubi Bart. ff. si serv. vin. Bart. in l. Titia, n. 4. ff. de accusat. la. in l. admonendi, n. 80. de iure iur. & in l. properandum, §. & si quidem, nu. 16. & seq. C. de iud. Cast. conf. 272. n. 2. lib. 1. & conf. 219. n. 2. lib. 2. Arret. conf. 119. n. 4. Bolognin. ad Anan. conf. 9. Covar. var. resolut. lib. 1. c. 1. n. 18. Maran. de ord. iud. par. 5. n. 50. par. 3. par. 6. prim. act. 1. n. 73. Magon. de Lucen. 32. n. 15. & n. 54. Amat. dec. Ferrar. rion. 60. n. 9.
 128 Sed hoc procedit, quando sententia absolutoria fertur ab observatione iudicii, ob ineptitudinem libelli, tunc enim est interlocutoria, at si feratur, quia non fuerit probatum, vel quia solum, vel quia occisus poterat impunè offendi vel est definitiva, vel habet vim definitivam, Bart. in d. l. Titia, n. 4. ff. de accusat. Amhar. conf. 16. n. 6. Castr. d. conf. 172. n. 2. lib. 1. Covar. var. resolut. d. lib. c. 1. n. 82. de communi.
 129 Verum tamen quod absolutoria ab observatione iudicii, etiam ob libelli ineptitudinem, habeat vim definitivam, tradit Abb. in cap. ad dissolvendum, in primo not. n. 2. de despons. impub. quem post Felyn. in cap. examinata n. 17. p. adde etiam huius de iud. sequuta est Rota apud Cresc. dec. 6. n. 1. & seqq. de appell. nam cum merè, & propriè interlocutoria dicatur illa, quae fertur inter principium, & finem causae, ac illa, quae expectat aliam definitivam post se, & ista non sit talis imò diffiniat iudicium, & absolvat, ob id videtur participare de definitiva, & magis videtur mixta, quam merè interlocutoria, Cresc. d. dec. 6. n. 3. & seq. de appell.
 130 Proinde à sententia ab observatione iudicii datur

datur appellatio *Bar. in d. l. Titian §. vers. quero utrum ff. de accus. Maran. d. dec. Lucen. 33. n. 54.*

- 131 Quod procedere etiam in sententia lata ab observatione iudicii ob libelli ineptitudinem, adeo ut possit ab ea appellari viva voce, sicut definitiva, tenet *Abb. in d. de ad dissolvendum, in 1. not. de despons. Impub. quem sequitur Cresc. d. dec. 6. n. 6. de appell. licet non definit Tenentes contrarium.*

- 132 Primo autem ferenda est absolutoria ab observatione, seu ab instantia iudicii, & actor condemnandus in expensis, quando libellus est ita ineptus, ut ex natis, quae actio intentata fuerit, deprehendi non possit *Specul. de offic. omnium iud. §. de re iud. quoque num. 16. vers. item absolvit & n. 18. vers. si autem Castr. conf. 272. nu. 2. vers. ex lib. 1. Aretim. conf. 119. n. 4. Alex. conf. 152. In causa n. 4. vers. tertio, & n. 5. lib. 6. Maran. de ord. iud. p. 5. princip. n. 50. Covar. var. res. lib. 1. c. 1. n. 8. Salust. Tib. 12. prax. lib. 2. c. 20. n. 6. vers. Item quando Rota Genuen. dec. 43. nu. 1. & seq. ubi quod hoc procedit, sine ineptitudine proveniat ex carentia actionis, vel ex defectu solemnitatis substantialis, vel alio simili modo.*

- 133 Secundo quando actor movit iudicium, & postea nec illud prosecutus, vel contestatus fuit, nec aliquid probavit, nam eo contumace, Reus venit absolvendus ab observatione iudicii *Maran. de ord. iud. p. 5. n. 49.*

- 134 Tertio quando Iudex primae instantiae tulit sententiam super processu invalido, nam Iudex appellationis potest reum, salvo iure iterum agendi, absolvere *Cap. cum delicti, ubi Glos. in verbo questione, & Abb. num. 4. de empr. & vend. Alex. conf. 79. nu. 3. lib. 2. quos refert, & sequitur Salust. Tib. lib. 2. c. 20. n. 6. post Maran. de ord. iud. d. p. 5. n. 51. Rota Genuen. d. dec. 43. n. 3.*

- 135 Quarto quando lite contestata, vel pro contestata habita actor se abentat, tunc enim si nec actor, nec etiam reus aliquid relevans probavit, absolvitur reus ab observatione *Maran. d. p. 5. nu. 52. Adien. ad Mathesl. sing. 17. nu. 2. Rota Genuen. d. dec. 43. n.*

- 136 Sed hoc primo non procedit quando est fabricatus hinc inde processus, tunc enim, licet actor nihil relevans probaverit, reus est absolvendus definitive non ab instantia iudicii tantum *Adien. ad Mathesl. d. sing. 17. n. 2. vers. si vero.*

- 137 Secundo non procedit, quando à Iudice fuisset actori praefixus terminus ad probandum, vel delegans mandasset terminari causam infra certum terminum, nam, praefixis debitis terminis ferenda est absolutoria definitiva ad favorem rei, si actor non probaverit *Nevisan. conf. 19. n. 15. Mathesl. d. sing. 17. nota quod n. 2. vers. secus si terminus Maran. d. p. 5. n. 52. vers. si autem.*

- 138 Tertio non procedit, quando reus assumpsit in se nihilominus onus probandi, nam, si productis Juribus, & confutato processu, Iudici de causa liquet, poterit pro actore, vel pro reo definitivam proferre sententiam, aliàs si ei non liqueat absolvere reum ab observatione iudicii *Maran. d. p. 5. n. 52. vers. si vero Reus.*

- 139 Quinto fertur sententia absolutoria ab observatione iudicii, quando reus conventus solvit ante sententiam, pendente tamen iudicio, §. fin.

& ibi Glos. in verbo absolvere, & tradunt etiam DD. *Instit. de perpet. & tempor. act. Bart. in l. Titian. num. 4. ff. de accus. l. 1. in l. properandum, §. & si quidem n. 17. C. de iud. Maran. de ord. iud. d. p. 5. nu. 54. ubi quod haec sententia habet vim definitivam.*

- 140 Sexto fertur, quando est perempta instantia per l. eum quem temere, ff. de iud. tenet *And. de Isern. in cons. sponte volentibus, Affin. in prax. §. 2. c. 15. n. 15. vers. Preterea, Maran. de ord. iud. d. p. 3. n. 59. ubi quod periculum expensarum spectat ad actorem, cujus negligentia instantia perit Rota Genuen. d. dec. 43. n. 4.*

- 141 Denique fertur, quando occisus poterat impune offendi *Bart. in d. l. Titian, n. 4. ff. de accus. ubi quod haec sententia est definitiva, quia imponit finem controversiae Maran. dec. Lucen. 132. numero 54.*

- 142 Ceterum absolutoria ab observatione iudicii praeservat iura actori in alio iudicio, & non perimit regulariter negotium principale, & post editum, §. circumducto, ff. de iudic. examinata, & ibi Glos. in verbo non temere, de iud. Glos. in l. properandum, §. & si quidem in verbo ab observatione, C. de iud. Bart. in l. Titian n. 4. & seq. ff. de accus. Abb. in c. examinata nu. 22. vers. die ergo, de iud. Franc. in c. cum cessante, & c. fin. de appell. Bald. in l. proponendum, §. & si quidem nu. 19. C. de iud. Maran. de ord. iud. d. p. 5. n. 52. vers. & utilitas, & p. 36. p. princ. act. 1. n. 33. Rota Genuen. d. dec. 43. n. 4.

- 143 Unde differt absolutoria ab observatione iudicii ab absolutoria rei, quia actor non probavit, quia haec est definitiva, transit in iudicatum, & tollit viam agendi de novo, secus absolutoria ab observatione iudicii l. 1. in l. admonendi n. 70. & seq. ff. de iure iur. & in l. properandum, §. & si quidem, n. 8. C. de iur. Maran. de ord. iud. p. 5. n. 2. vers. & utilitas, Covar. var. res. lib. 2. n. 8. Affin. in prax. §. 2. c. 13. n. 20. & seq.

- 144 Per absolutoriam vero ab observatione iudicii perimitur instantia *Felyn. in c. causam quae, lib. primo n. 29. vers. item non procedit, de Testib. Bald. in d. l. properandum, §. & si quidem n. 20. C. de iud. Maran. de ord. iud. d. p. 5. n. 62. Affin. in prax. §. 2. c. 13. n. 30.*

- 145 Ac proinde pereunt omnia acta ordinatoria iudicii, prout libellus, litis contestatio, citationes, iuramentum calumniae, & omnia alia acta iudicii, sed non acta causae decisoria, prout sunt probationes, confessiones, Testes, & huiusmodi *Felyn. in d. c. causam quae, lib. primo, nu. 29. de Test. Bald. in l. properandum, §. & si quidem, n. 20. C. de iud. Maran. de ord. iud. d. p. 5. n. 62. Affin. in prax. d. §. 2. c. 13. n. 1. & n. 4.*

- 146 Sed hoc non procedit in actis probatoriis imperfectis, prout sunt Testes non publicati, nam pereunt perempta instantia, *Bald. in d. l. properandum, & si quidem num. 20. Sed vivi Testes sunt de novo coram Iudice novae instantiae inducendi, & examinandi, licet si sint mortui, possint eorum dicta coram d. Iudice novae instantiae publicari, ut post alios, quos allegat, sequitur Maran. d. de ord. iud. d. p. 5. n. 66.*

- 147 Licet igitur per absolutoriam ab observatione iudicii pereat instantia, non tamen peractio *Bald. in d. l. properandum, §. & si quidem n. 19.*

Et ibi Ias. n. 18. *Ind. cum alijs supra allegatis vers. co-*
terum, n. 142. & seq.

148 Sed tamen hoc primò non procedit, quando
Reus solvit ante sententiam, nam tunc petit
etiam actio, Bart. in l. Titia n. 4. de iud. & in l. Lu-
lianus n. 3. 4. vers. quandoque quis absolvitur ab ob-
servatione iudicij, ff. de cond. indeb. Bald. in l. prope-
randam, §. & si quidem n. 19. vers. quandoque C. de
iud.

149 Secundò non procedit, quando absolutio
emanavit virtute exceptionis peremptoriae, prout
transactionis, rei iudicatae, & huiusmodi Bart. in
d. l. Iulianus n. 43. vers. quandoque quis absolvitur, ff.
de cond. indeb.

E Juramentum in litem sic dictum fuit, quia
non deferitur, nisi in lite, seu occasione litis ter-
minandae, Ias. in rub. de in lit. iur. n. 1. vers. sexta,
quem sequitur, Plot. in §. restat videre §. 2. n. 2. de in
lit. iur.

151 Est autem Juramentum in litem, per iusju-
randi religionem, iudicis taxatione interveniente,
æstimationis rei controversae ab Actore facta de-
claratio, ut colligitur extrad. per Myling. §. actio-
num n. 32. Instit. de act. & Plot. in d. §. restat. §. 3. n. 1. de
in lit. iur.

152 Et triplex, scilicet singularis interesse, affe-
ctionis, & veritatis, prout tres sunt æstimationes,
scilicet æstimatio secundum singularem uti-
litatem, æstimatio secundum affectionem & æsti-
matio secundum veritatem, Castr. in rub. de in lit.
iur. n. 2. & ibi etiam Ias. n. 2. & seq. & alij Bolognet.
in l. in actionibus n. 6. ff. de in lit. iur. Menoch. de ar-
bitr. iud. casu 207. n. 2. Plot. in d. §. restat. §. 3. u. 3. de in
lit. iur.

153 Juramentum in litem singularis interesse di-
citur, quando quis ob pecuniam depositam non
restitutam paulis est interesse, nam potest jurare
in litem contra Depositarium, sua tanti interesse,
pecuniam sibi non fuisse redditam, l. nummis, ff.
de in lit. iur.

154 Affectionis dicitur, quando non fuit restituta,
seu data res, super qua potest cadere affectio
prout est liber valoris decem, qui potest alicui
esse charus centum aureis, nam potest jurati in
litem super huiusmodi valore iuxta affectionem.

155 Veritatis autem, seu communis interesse, di-
citur illud, quod praestatur super vero, & com-
muni alicui rei valore, Castr. in de rub. ff. de in lit.
iur. n. 2. & ibi Ias. n. 2. & seq. Bolognet. in d. l. in actio-
nibus n. 16. ff. de in lit. iur. Menoch. de arbitr. d. casu
207. n. 3. & seq. & casu 208. n. 1. & seq. Papien. in
praxi in form. libell. act. real. §. & in florentis
num. 25. & seq. Muran. de ord. iud. in 2. p. 6. par. prin.
act. 9. num. 6. Plot. in d. §. restat. §. 3. num. 3. de in lit.
iur.

156 Verum quia juramentum singularis interesse
est etiam veritatis, quia juratur super æstimatione
verae utilitatis, ideo juramentum in litem dividi
in duas species, scilicet affectionis, & veritatis
Colognet. ind. l. in actionibus nu. 6. in fin. ff. de in lit.
iur.

157 Juramentum in litem affectionis, ut deferri
possit, tria signanter requirit, Primò quod res sit
talis super qua cadat affectio, prout est Equus,
Liber, vel quid simile, nam in quantitate pecu-
niae non cadit affectio ob omnimodam simili-

tudinem, & ob id in ea huiusmodi juramentum
cessat, l. nummis ff. de lit. iur. Afflict. decl. 169. n. 7.
Secundo quod actio sit talis super qua possit ju-
rari in litem, ut bonae fidei, vel arbitria. Tertiò
quod ad lit. dolus Adversarii in nolendo, restitue-
re, Ias. in rub. ff. de in lit. iur. n. 2. & ibi etiam Castr.
n. 2. Papien. in form. libell. act. real. §. & in flo-
rentis, n. 25. & seq. Menoch. de arbitr. casu 207. n.
5. & seq. Muran. de ord. iud. in d. 2. p. 6. par. prin.
act. 6. n. 16.

158 Addit Menoch. d. casu 207. n. 12. quartum re-
quisitum, nam ut deferatur huiusmodi iuramen-
tum, requiritur habilitas Jurantis, quod scilicet sit
pubes sanae mentis, dominus, vel quasi, ipius liti-
tis, instructus, & alias prout prudens Iudex arbi-
tratus fuerit.

159 Est igitur locus Juramento in litem affectio-
nibus omnibus bonae fidei, nec non etiam stricti
juris arbitrariis Muran. d. act. 9. n. 16. Plot. in §. 25.
n. 1. de in lit. iur.

160 Sunt autem actiones bonae fidei exempto,
vendito, locato, conducto, negotiorum gesto-
rum, mandati depositi, pro locio, tutelae, commo-
darii, pignoratitia familiae heriscundae, communi
dividendo, praescriptis verbis, quae de astatato
proponitur, quae ex permutatione competit, &
haereditaria petitio, & de dote, de quibus latè in
§. actionum, & §. seq. Instit. de action.

161 Stricti juris verò actiones arbitrarie sunt, sive
in rem, prout Publicana, Serviana, quasi serviana,
seu hypothecaria, sive in personam, ut quod me-
tus causa de dolo, de eo quod certo loco, ad exhi-
bendum, & similes, de quibus in §. prater, & §.
sed ista Instit. de action. quae ideo stricti juris di-
cuntur, quia non enumerantur inter actiones bo-
nae fidei in d. §. actionum Glos. in d. §. prater, in
verbo actiones in fin. & ibi Addentes de vera, &
communi DD. opinione testantur Instit. de
action.

162 Et efficiuntur arbitrarie omnes ille actiones,
in quibus ad mandatum Iudicis, secundum eius
praeceptum, res in iudicio petita non restituitur.
l. qui restituere, in fin. ff. de rei vindic. d. §. prater
Instit. de act. Bart. in l. actionibus n. 1. ff. de in lit.
iur. Papien. in form. libell. act. real. §. & in florentis, n.
27. vers. ratio.

163 Sed signanter ad effectum deferendi iura-
mentum in litem, de quo agitur, efficiuntur ar-
bitrarie actiones stricti juris, nam actiones bonae
fidei sunt exuberantis naturae, & ob id in eis po-
test Iudex ex illarum natura deferre juramentum
in litem etiam affectionis, Verum in actionibus
stricti juris nihil potest Iudex ultra id, quod inter
partes fuerit expresse actum, postquam verò Ju-
dex praecepit, verbigratia, in rei vindicatione, quae
est stricti juris, rem restituere, tunc si Reus non re-
stituit, ob eius contumaciam Iudex incipit ha-
bere arbitrium, ut possit praeter naturam actio-
nis deferre juramentum in litem, etiam affectio-
nis, latè Ias. in d. l. actionibus n. 1. cum pluribus seq.
ff. de in lit. iur.

194 Ceterum, si dolus non fuit commissus in non
parendo Iudici, sed in alio, prout in definendo
possidere, tunc deferitur juramentum in litem
etiam affectionis in actionibus bonae fidei, nec
non in rem, vel in rem scriptis, & arbitrariis
ratione

- ratione doli præcedentis, si res extat in rerum natura, alias sit distinctio inter actiones bonæ fidei, & stricti Juris, nam in actiones bonæ fidei re-perempta, non datur Juramentum in litem affectionis, quæ non potest cadere in rem non extantem, & hoc ob æquitatem actionis bonæ fidei si res erat eodem modo penes Actorem, peritura, sed in actionibus stricti Juris ob dolum commissum in definendo possidere deferretur Juramentum affectionis, etiam si res sit perempta, & impossibilis eius recuperatio, ut per *Arest. Castr. & alios* tradit *Plot. in d. §. 25. n. 2. & seqq. de in lit. iur.*
- 165 Si verò dolum non fuit commissus in non pariendo Judici, vel detinendo possidere, sed tantum à principio contractæ obligationis, tunc nisi dolum fuisset à principio commissus ob contemptum Judicis, vel iurisdictionis, Juramentum in litem affectionis veritatis, læt *Plot. post alios in d. §. 25. num. 3. vers. aut in neutro istorum, & n. 4. de in lit. iur.*
- 166 Juramentum autem in litem veritatis, ad hoc ut præstari possit, Primò requirit dolum Adversarii, nam sine dolo regulariter non juratur in litem, *leg. in actionibus, ff. de in lit. iur. an. gloss. Bart. & DD. in l. semper, §. in hoc interdito, ff. quod vi, aut clam. Nat. conf. 79. n. 23. laf. in l. in actionibus, n. 39. & ibi Dec. n. 17. ubi de communi, ff. de in lit. iur. Papien. in form. libell. act. real. §. in Florentis, nu. 31. Maran. de ord. iud. in d. 2. par. 6. par. princ. act. 9. num. 16. Plot. in §. 4. num. 2. de in lit. iur. Afflict. dec. 360. n. 8. Menoch. de arbitr. casu 208. n. 1. Cavaler. dec. 103. n. 1.*
- 167 Hinc Primò inferitur, quod cum Administratores, qui librum non exhibet, sit præsumptivè dolus, potest contra eum iurari in litem, *Bald. conf. 152. col. 2. lib. 2. Plot. de in lit. iur. §. 5. n. 26. vers. & tenetur. Salust. Tib. lib. 2. c. 8. n. 12.*
- 168 Nam quilibet Administrator tenetur, non solum conficere, sed etiam exhibere librum, rationis administrationis per eum gestæ, *Rolan. conf. 49. n. 2. lib. 1. Menoch. de arbitr. casu 209. nu. 14. & seqq. Plot. in §. 5. n. 25. de in lit. iur. Salust. Tiber. in Prax. lib. 2. c. 18. n. 9. Rot. in Vrbinaten. redditio-nu computorum 16. Martij 1601. coram bo. me. Card. Lancellotto, necnon ꝑ etiam reddere rationem administrationis, l. v. §. officio ff. de Tut. & rat. distric. cap. qualiter, & quando, il secondo de accus. Bero. conf. 191. n. 13. lib. 1. Dec. conf. 177. in causa, num. 1. & conf. 1. in casu, n. 1 & seqq. Menoch. d. cas. 209. n. 1. & seqq. Rot. Genuen. dec. 173. n. 17. Coccin. dec. 242. n. 11. & seq. Rot. in d. Vrbinaten. redditio-nu computorum, 16 Martij 1601. coram bo. me. Card. Lancellotto, alias ꝑ potest contra eum tamquam dolosum iurari in litem, *Verall. dec. 120. p. 2.**
- 170 Tenetur insuper reliquarum restituere, alias non dicitur reddita ratio, sed esse in dolo *Soccin. conf. 24. n. 37. & seqq. vers. & idem, lib. 4. Rolan. conf. 49. n. 2. lib. 1. Bero. conf. 191. n. 14. lib. 1. Salust. Tib. d. lib. 2. c. 18. n. 11.*
- 172 Similiter, si Administrator non conficit Inventarium, vel illud minus legitime conficit, cum ex hoc probetur dolum, potest contra eum iurari in litem, ex consensu per *Intrigiol. dec. 3. num. 12 & seqq.*
- 173 Et generaliter quod in actione ad exhibendum iuretur in litem, probat *tex. in §. si ad exhibendum, tunc gloss. in verbo condemnandus, & ibi Aret. & alij, insit. de offic. 1. ind.*
- 174 Excularetur tamen Administrator à confecti-one libri, & Inventarii, si hæc conficere omisisse ob simplicitatem, vel rusticitatem, vel fuisset à Domino liberatus, à redditione rationis, *Menoch. de arbitr. casu 208. n. 22. & seqq. Sed teneretur nihilominus reliquarum restituere Menoch. de arbitr. d. casu 209. n. 25.*
- 175 Secundò inferitur, ut ex eadem ratione doli possit iurari in litem in actione Commodati, l. 3. §. in hac, ff. commod. sicut in actione locati l. si cui, ff. locat. in actione Depositi, *Abb. conf. 109. fin. nu. 4. lib. 2.* necnon in omnibus aliis bonæ fidei judiciis, in quibus quis tenetur, nedum exhibere, sed etiam restituere, si non exhibet, vel restituit, d. l. 3. §. in hoc, ff. commod.
- 176 Sed hoc primò non procedit in contraria Depositi, nec in aliis judiciis contrariis, nisi quando agitur de fide rupta, *Bart. in l. si pignore, §. si post, ff. de pign. act.*
- 177 Secundò non procedit in actione ex Testamento *leg. in actionibus, §. fin. & l. seq. ff. de in lit. iur. Gloss. in d. l. cum Pater, §. fin. in verbo, legato petito, ff. ad leg. falcid. Bart. in l. qui Concubinam, & si fin. ff. de leg. necnon in petitione Hæreditatis fideicommissaria, bonorum possessione, & Decreto, seu Statuto de continuanda possessione in Hæredem, quæ sunt stricti juris, nam in eis non iuratur in litem, *Plot. in §. 2. n. 10. de in lit. iur.**
- 178 Quæ tamen fallentia non habet locum, si casus isti efficerentur arbitrarii, ob contemptum Judicis, vel ad essent copulativè difficultas probationis, & dolum, seu violentiam, nam tunc etiam in actionibus ex stipulatu, ex mutuo, ex testamento, & aliis similibus stricti Juris, etiam si non sit arbitraria, ob contemptum Judicis, potest iurari in litem, *leg. in action. vers. plane, ff. de in lit. iur. Plot. in d. §. 25. n. 10. in fin. ubi de communi, & in §. 26. n. 1. de lit. iur. Comit. dec. 95. n. 2.*
- 179 Tertiò inferitur, quod ubicumque quis condemnatur restituere ad Judicis præceptum, in omni actione iurari potest in litem, d. l. qui restituere in fin. ff. de rei vindic. §. præterea. *Insit. de act. Bart. in l. si cum dos, §. fin. ff. rer. amot. & in l. 4. §. & si quis ff. fin. regund.*
- 180 Quarto inferitur, quod si Tutor non conficit Inventarium, vel librum rationum, vel non reddit rationem suæ administrationis, potest contra eum, tamquam contra dolosum, deferri Juramentum in litem *Dec. conf. 177. in causa numero 1. & seqq. & conf. 191. in casu num. 1. & seqq. Rom. conf. 118. Quod primum, & ibi Mandos. in verbo iurari ubi de communi testatur Crescent. dec. 15. de iureiur. Verall. dec. 119. num. 1. & seqq. p. 2.* Idemque juris, est si Inventarium minus legitime conficit, nam paria sunt Inventarium non facere, sed minus legitime facere, l. quoties, ff. qui satisd. *cog. Bart. conf. 150. num. 1. lib. 1. Rol. conf. 73. num. 28. lib. 2.* Et ob id, si Tutor, vel Administrator, vel Hæres non descriptit mobilia per signa, cum quantitate, qualitate, & affirmatione, potest contra eos

eos iurari in litem, cum Inventarium sine his non sit legitime factum *Plot. de in lit. iur. §. 5. n. 29. vers. bona mobilia*, quem sequitur *Roland de Invent. p. 3. §. omittendum quog; non est*. Caterum ex sola omissione aestimacionis Inventarium Hæredis non vitari equius, verius, & receptius est, cum non sit aliqua lege cautum aestimacionem bonorum in Inventario huiusmodi requiri, & *l. fin. C. de iur. de lib. hoc non dicat, Vnde, Corn. ind. l. fin. merito reprobatur Salicetum contrarium tenentem, cum aliud sit quantitas rerum aliud quantitas aestimacionis, & esse de mente Bart. & aliorum, quod aestimati bonorum in Inventario non requiratur, statit Cagnol. in l. si quis maior, n. 10. vers. & primo, C. de transact. ubi quod ita servatur de consuetudine, & contra Sal. etiam tenuit Iac. de S. Geor. ind. l. fin. §. cum notissimi in fin. C. de iur. de lib. Cassan. in consuet. Burgund. & Montic. de Invent. quos refert, & sequitur Phauuc. de Invent. q. 240. nu. 31. in fin.*

Quinimò ipsæmet *Salic.* contrariæ Sententiæ fæctores etsi in *l. i. in primo not. C. de Mag. conven. & in l. Tutores, q. 8. C. de ad min. Tut.* dicat unum tantum Inventarium cum reum aestimacione confectum vidisse, fateur tamen huiusmodi requisitum in plurimis locis non servari de consuetudine, unde cum dictum requisitum revera de stylo non servetur, vel est reponendum inter ea, quæ de generali locorū consuetudine recesserūt, de quibus generaliter diximus supra d. par. 1. c. 9. n. 124. & seqq. vel ad irritandum Inventarium in aliquo Tribunali factum, non sufficit ostendere unum, nec etiam plura Inventaria in eodem Tribunali confecta cum huiusmodi aestimacione nisi simul doceatur alia Inventaria ibidem sine illa confecta fuisse irritata *Cavaler. dec. 584. nu. 5. cum aliis allegatis supra d. par. 1. c. 9. n. 148.*

Et licet *Natt. conf. 575. n. 7.* dicat huiusmodi aestimacionem esse necessariam, ea ratione, nē scilicet Hæredes dolo se fraudent Creditores supponendo res vilioris pretii, Hæc tamen ratio, vel non est magni faciendi, cum Hæres in spatio 90. dierum ad perficiendum Inventarium ei à Legge concessorum (si malignari velit) id nihilominus facere possit, iuxta superius tradita *par. 1. c. 9. n. 59. & seqq.* vel penitus negatur, cum non sit præsumendus dolo in dubio, sed debeat ab allegante concludenter probari *leg. dolum, ff. de dol. l. quoties, §. qui dolo, ff. de probat. Crau. conf. 8. n. 1. Honded. conf. 53. n. 16. lib. 1. Magon. dec. Flor. 76. n. 4. & seqq.*

Valor verò bonorum ex illorum exhibitione patebit, si de eo dubitari contingat, ut post *Cassan. conf. 213. Supra dicta, in 3. dubio in antiq.* tradit *Phauuc. de invent. d. q. 240. n. 31. in fin.* vel elici poterit, arbitrio Peritorū, ex ipsa descriptione quantitatis rerum, quam Iustinianus exigit in Inventario Hæredis in *de l. fin. §. autem dubius, ubi quantitas rerum, C. de iure de lib. nam qui solemnitates à Iustiniano requisitas observavit, non tenetur ultra vires Hæreditarias d. l. fin. §. & si præfatam, & ob id d. l. fin. retorquetur contra Salicetum, & sequaces, tunc enim non potest in Hærede præsumi fraus, aut dolo, cum*

fecerit quod Lex iussit, & eo minus si Inventariū est factum apud acta Iudicialia. *l. omnium, C. de testam. cum aliis latius cumulatis supra, par. 1. c. 9. n. 90.*

Et ideo, dolo in hærede cessante, non poterit contra eum iurari in litem, cum sit speciale, ut possit ob culpam sine dolo iurari in litem contra Tutorem, *Bart. conf. 150. n. 4. lib. 1. cum aliis inferius alligandis, nu. 187.*

Plotus tamen videtur supponere Inventarium Hæredis, de quo supra, in reliquis aliquo modo valere, aliàs si Hæres ad omnia debita, & legata indefinitè ultra vires Hæreditarias teneretur, Iuramentum in litem inferviret de vento, & ejus opinio esset superflua, & frustratoria, ut patet a sensum.

Quod si Hæres in casu, in quo sola deest aestimatio, in Inventario, in cæteris remanet privilegiatus, non multum interesse videtur, an mobilia descripta, quæ non exhibentur, ut supra, aestimentur arbitrio Peritorum, ut diximus, vel medio Iuramento in litem, quia ultra alia requisita, de quibus supra, n. 166. & seqq. debet ante d. Iuramentum præcedere taxa Iudicis, ad Præxim superius traditam n. 24. & seqq. & n. 28. & inferius, n. 124.

Sed Nos in hac aestimacionis materia sic distinguemus, Nam aut deficit sola aestimatio mobilium in Inventario, & Inventarium valet juxta opinionem *Corn. Cagnol. & sequatium*, aut deest non solum aestimatio, sed etiam qualitas, & quantitas, seu mensura, & tunc, aut adest Stylus non apponendi huiusmodi requisita in Inventario, & Inventarium pariter valet, ex cumulatis supra *par. 1. c. 9. n. 144. & seqq. & n. 176. & seqq.* aut d. Stylus non adest, & tunc aut dicta requisita fuerint omissa dolo, & in fraudem, & constat de dolo, & potest procedere opinio *Plot. & Roland.* ut Inventarium non valeat, aut omissio huiusmodi non fuit dolosa, & de dolo non constat, & & tunc cessante dolo per dictam omissionem Inventarium non vitari, & Hæredem sine dolo illius beneficium non amittere, decidit in terminis *Rot. in Romana Censur. de Caravascinis. 22. Junij 1609. coram bo. me. Penta, in §. quanto opponebatur, ut inferius dec. 45. n. 11. & seqq.* ubi Vala argentea, Anuli, Gemmae & Margaritæ istis de signationibus, seu requisitis carebant, & nihilominus fuit resolutum pro validitate Inventarii.

Dolus autem de Iure non præsumitur, nisi probetur, ex allegatis supra, & in Romana de Caravascinis, & penitus excluditur in Muliere, in Minore, in Viro probato, & Persona bonæ qualitatis, nec non quando agitur de bonis stabilibus & ex protestatione de addendo omissa, & ex aliis causis, & in aliis casibus ex cumulatis per *Rot. in d. Romana Censur. de Caravascinis, & latius supra par. 1. c. 9. n. 63. & seqq. & nu. 183.*

181 Quanto inferitur, ut contra Mendacem possit iurari in litem, nam ex mendacio probatur dolo, *leg. & eleganter, §. idem Pomponius, l. si quis affirmaverit, §. 1. l. quod venditor §. 1. ff. de dol. l. falsus, §. si quis, ff. de furt. Plot. in §. 37. n. 1. & seqq. & nu. 10. & seqq. de in lit. iur.*

182 Sed hoc non procedit, quando aliqua ratione
T t t
Men-

Mendax potest excusari, ex quo potuit dicere veritatem *Plot. in d. §. 37. n. 16.* ubi alias cumulat auctoritates.

183 Sexto infertur, quod pariter contra Conso-
cium, Consortem, Cohæredem, Condominium,
& alium, qui administravit absque Inventario,
& libro rationum, jurati possit in litem super
quantitate, qualitate, & pretio rerum, præmissa
tamen Judicis taxatione, secundum qualitatem
Personarum, ut post alios, quos allegat, tradit
Plot. in §. 13. n. 5. & seqq. ubi hoc pluribus modis
limitat.

184 Septimo infertur quod quando quis tenetur
exhibere, vel restituere, datur Juramentum in li-
tem super damnis, expensis, & interesse, qualitate,
quantitate, & pretio rerum, licet dicat eas amisisse,
Bald. cons. 80. lib. 3. Ruin. cons. 54. n. 13. in l. fin.
ibi quæ, lib. 1. cum aliis, quos sequitur Plot. in §.
48. n. 13. de in lit. iur.

185 Octavo infertur, quod in contractibus, & ac-
tionibus omnibus bonæ fidei, de quibus supra
versu sunt autem, n. 160. in quibus Judex potest
procedere de bono & æquo, ubi adest dolus in
qualibet ex prædictis actionibus potest super
damnis, expensis, & interesse deferre Juramen-
tum in litem veritatis Actori, vel parti adversæ
contra alteram Partem dolosam, *Plot. in §. 4. n.*
52. ubi de communi, de in lit. iur.

186 Nono infertur, quod ob solam latam culpam
sine dolo non potest contra aliquem jurari in li-
tem, *in actionibus, ubi Gloss. & DD. ff. de in lit.*
iur. Ruin. cons. 54. Circa num. 14. in princ. lib. 1. Dec.
in d. l. actionibus, nu. 17. ubi de communi, ff. de in lit.
iur. Plot. in §. 49. num. 13. ubi de communi de in lit.
iur.

187 Sed hoc non procedit in actione Tutelæ, &
Curæ, in qua juratur in litem ob culpā contra Tu-
torem, vel Curatorem etiam sine dolo, *Bart. cons.*
150. Cum prædicta n. 4. l. 1. ubi quod hoc est spe-
ciale in Tutore, Plot. in §. 4. n. 8. vers. notabilis per-
petuo, & in §. 19. n. 16. de in lit. iur. Afflic. dec. 360.
n. 4. & n. 8. Verall. dec. 119. n. 8. par. 2. Tamen con-
tra Hæredem Tutoris requiritur plena probatio,
l. 2. §. fin. C. de in lit. iur. Bart. d. cons. 150. num. 4.
lib. 1.

188 Decimo infertur, ut eo magis deferatur Jura-
mentum in litem Spoliato contra violentum
Spoliatorem, *Verall. dec. 21. par. 2.*

189 Decimo primo infertur, quod contra Hæredes
& Tertios possessores Dolosi, non potest jurari in
litem, *Natt. cons. 292. n. 14. Plot. in §. 49. n. 20. de in*
lit. iur. Cap. dec. 91. n. 2. Cresc. dec. 5. de iure iur.
Laur. dec. Avenionen. 106. n. 2. vers. contra verò.

190 Sed hoc non procedit, lite prius cum Defun-
cto contestata, vel pro contestata habita in actio-
nibus bonæ fidei, si dolus, vel culpa in casibus, in
quibus juratur ob culpam, fuisset commissus, vel
commissa, antelitem contestatam, vel quando
quis vellet jurare ex dolo Hæredis, *Plot. in d. §. 49.*
nu. 2. de in lit. iur.

191 Decimo secundo denique invertitur, quod in
actione depositi juratur in litem ratione doli
contra Hospitem, Cauponem, Nautam Stabu-
larium, Mulionem, & similes, & quemlibet Cu-
stodem, Amicum, & Depositarium, qui vel non
restituit, vel restituit apertum, & dissigillatum

Sacculum, Cistam, Capsum, Valisam, Sarcipulas
vel quid simile sibi clausum, & sigillatum consi-
gnatum, super quantitate, qualitate, pretio, va-
lore, & estimatione eorum, quæ dicerentur per
Deponentem inde fuisse ablata, l. 1. §. 1. in depositi
iur. §. sic ista ff. de pos. Innoc. in c. fin. n. 1. & seqq.
& ibi Abb. nu. 7. ubi de com. quod met. caus. Bart.
in l. actionibus, n. 23. & l. fin. n. 41. ubi de communi,
ff. de in lit. iur. Anchar. cons. 286. per tot. & alij,
quos late cumulat & sequitur Plot. in §. 10. n. 6.
ubi etiam de communi, de in lit. iur. Menoch. de
arbitr. cas. 208. n. 26. & seqq.

191 Dummodo vel clare constet Hospitem, Cu-
stodem, Depositarium, vel alium ex prædictis,
aperuisse, & sigilla, ut supra, amovisse, vel saltem
proberetur Sacculum, Cistam, vel aliud, ut supra
fuisse non signatum sigillatum & clausum, nam
dolos ex illa dissigillatione præsumitur, & ex con-
jecturis probatur, l. dolum, C. de dol. Salic. in l. 1.
§. si cista in fin. ff. de pos. l. fin. in d. l. in actionibus,
n. 41. ubi de communi, ff. de in lit. iur. Plot. in d. §.
10. num. 6. vers. & quamvis Gloss. ubi de communi
de in lit. iur. Menoch. d. cas. 208. nu. 32. &
seq.

193 Sed hoc Primo non procedit, quando ille qui
consignavit Sacculum, vel Capsum, vel aliud, ut
supra, Hospiti, Nautæ, seu alteri ex prædictis, esset
Hæreticus, Hæreticus, Infamis, Perjurus, Spurius,
Vivarius, seu alius, qui non posset esse Testis,
nam non tunc deferretur ei Juramentum in litem
sed deberet probare per Testes, ut post alios,
quos allegat, tradit Plot. in d. §. 10. num. 7.
de in lit. iur. Menoch. de arbitr. de cas. 208. num.
43.

194 Secundo non procedit, quando constaret,
quod Hospes Nauta, Caupo, Custos, seu alius
Depositarius non aperuit Sacculum, Capsum, vel
quid simile, ut supra, sed alius ex familia, vel Via-
tor, vel alius, ipsi infamis, quia, cum tunc cesset
dolos, non posset jurari in litem contra Hospi-
tem. Cauponem, & similes, sed volens eos
convenire probare deberet per Testes, bene pos-
set jurare in litem contra prædicta Apertientes,
Bart. in l. 1. §. servi, n. 4. & seq. ff. furt. advers.
Naut. Caup. Stab. & in l. nequid n. 3. vers. quero
nunc ff. de incend. ruin. & naufr. Salic. in l. 1. §. si
cista ff. de pos. Plot. in d. §. 10. num. 6. in fin. vers.
fallit ubi de in lit. iur.

195 Tertio non procedit, quando Sacculum, Ci-
sta, Capsum, quid simile erat ita sigillatum, ut
potuerit de per se dissigillari, nam tunc, concu-
rente bona qualitate, & fama personæ, cui præ-
missa fuerunt consignata, non poterit jurari in
litem, *Plot. in d. §. 14. n. 8. vers. fallit, ubi Valisæ,*
de in lit. iur. Menoch. de arbitr. dicto cas. 208. nu-
mero 36.

Alias quam plures fallentias cumulat, *Plot. in d.*
§. 10. n. 8. & seq. de in lit. iur. & Menoch. d. cas.
208. n. 36. & seqq. ad quos in facti contingentia
unusquisque poterit habere recursum.

196 Secundo loco ultra dolum, ad hoc ut Jura-
mentum in litem veritatis deferri possit, requiri-
tur difficultas probationis Gloss. in l. in actionibus.
in verbo planè in fine, & ibi Bart. n. 22. l. fin. num.
39. Bolognet, n. 88. ff. de in lit. iur. Natt. cons. 79.
n. 13. Menoch. de arb. casu 208. n. 1. Papie. inform.
libell.

libell. act. real. §. & in Florenis, n. 31. Caval. decis. 103. n. 1.

197 Tunc autem difficultas probationis adesse censetur, quando res nos potest ad oculum demonstrari *in actionibus, ubi l. as. num. 40. ff. de in lit. iur.*

198 Sed hoc primò non procedit in actionibus bonæ fidei, in quibus ob solum dolum potest iurari in litem etiam si non adit aliqua difficultas probationis, *l. nummii, in fin. ff. de in lit. iur. Alex. in l. in actionibus, n. 17. vers. videtur tamen, & ibi las. n. 40. vers. limita, ff. de in lit. iur. & alij, quos sequitur, Plot. in §. 4. n. 20. ubi de communi, & in §. 22. n. 1. & in §. 26. n. 1. de in lit. iur. Seraph. de priv. iur. priv. 31. n. 96. & seq.*

199 Secundò non procedit in actionibus stricti iuris arbitriis, in quibus pariter ob solum dolum iuratur in litem, etiam si difficultas probationis non adit, *Plot. in §. 26. n. 1. vers. sed hoc de in lit. iur. Seraph. d. priv. 31. n. 98.*

Concurrentibus autem, in actionibus bonæ fidei, seu in arbitriis, dolo Rei, & difficultate probationis, multo magis poterit iuramentum in litem deferri, *d. l. in actionibus, in fin. & ibi DD. ff. de in lit. iur. cum aliis cumulatis per Comit. decis. 95. n. 2. & seqq.*

200 Tercio requiritur, ut is, qui iurare debet in litem, sit verisimiliter informatus, nam non informato, & non habenti notitiam, iuramentum in litem non deferretur, *Glos. in l. in bonæ fidei, in verbo decidi, vers. & prædictu dico, & ubi Bart. nu. 4. C. de reb. cred. & iure iur. Ruin. conf. 35. quod. Sententia, n. 10. lib. 5. Afflic. decis. 169. num. 1. & seqq. Plot. qui alios cumulat, in §. 13. n. 4. & in §. 29. n. 3. vers. & limitantur, & in §. 51. num. 6. de in lit. iur. Caval. dec. 103. n. 3.*

201 Hæc tamen fallentia non habet locum in informato dicente se informato eorum, quæ à Defuncto gesta sunt, nam ei deferretur iuramentum in litem, etiam si sit Hæres, vel Successor Nat. *conf. l. 18. num. 20. & conf. 202. n. 55. Afflic. decis. 169. num. 8. & sequent. Laurent. dec. Avenion. 106. num. 1. vers. quibus non obstantibus, Plot. in dicto §. 29. n. 3. de in lit. iur.*

202 Et in dubio Hæres, Filius, Pater, Coniunctus, & etiam Extraneus choabitans cum Defuncto, Vicinus, & c. cui defunctus solebat conferre negotia, præsumitur informatus, secus non concurrente aliqua præsumptione, ex qua iurare volens possit præsumi informatus, *Plot. d. §. 29. n. 4. de in lit. iur. Laurent. d. decis. Avenion. 106. n. 1. vers. in dubio tamen.*

203 In quibus tamen plurimum arbitrio iudicis videtur tribuendum, is enim iuxta personarum, & rerum qualitates, & factorum contingencias se debet regulare, ut discernat notitiam verisimilem, *l. videamus, §. ultimo, vers. & quidem, ff. de in lit. iur. Menoch. de arbitr. casu 207. numero 12. Laurent. dicta decis. Avenion. 106. numero 1. vers. & in his Caval. decis. 103. numer. 6.*

204 Quarto requiritur, quod hoc iuramentum deferatur à Iudice, nam ab alio deferri non potest, *l. videamus, §. deferre ff. de lit. iur. nec sponte à parte præstatur, alias nihil est, d. l. videamus,*

§. deferre, ibi vel non delato, ff. de lit. iur. Crav. conf. 196. numero 2. Socin. conf. 120. Cum ex præsent. num. 4. vers. 5. fortius lib. 1. Plot. de in lit. iur. §. 51. num. 2.

205 Sed hoc non procedit, si Iudex iuramentum sponte præstitum acceptaret, nam videretur decessisse, *Crav. conf. 196. n. 2. Plot. in d. §. 51. n. 2. de in lit. iur.*

206 Verumtamen, quicquid sit in iuramento affectionis, cum iuramento veritatis taxa Iudicis debet huiusmodi iuramentum præcedere, *Auth. post iuramentum, C. de iud. Alex. in l. videamus, §. deferre, num. 4. vers. in ea ibi, ubi de communi, ff. de in litem iurando, cautius videtur iuramentum de novo prævia taxatione, deferre Bald. conf. 345. n. 3. lib. 2.*

207 Quintò requiritur citatio partis, iuxta Praxim superius traditam ad l. de uno quoque ff. de re iud. *Ang. in l. certum §. si quis Absentem, n. 4. ff. de Confess. Plot. in d. §. 51. nu. 8. de in litem iur. ubi de Communi Salust. Tib. in Prax. lib. 2. c. 18. n. 2. ubi ponit hanc citandi proxim.*

208 Sexto requiritur, quod ille, cui deferretur iuramentum non habeat præsumptionem contra se, *Bart. in l. inter, §. recte num. 2. & seq. ff. de furt. &*

209 *† ob id non datur ei, qui præsumitur possidere iure familiaritatis ad tex. in l. qui iure familiaritatis ubi Bart. & DD. ff. de acq. poss. Plot. in d. §. 51. nu. 10. de in litem iur.*

Septimò requiritur, quod iuramentum in litem deferatur, & præstetur post litem contestatam, ante tamen quam via probationibus omnino præcludatur, & sic ante conclusionem in causa, *las. in l. admonendi, in 2. lect. n. 319. ff. de iure iur. Crav. conf. 196. num. 1. Mars. sing. 170. Plot. de in litem iur. d. §. 51. n. 1.*

210 Ob contumaciam tamen in non parendo iudici in casu *l. qui restituere, ff. de re iud. deferretur etiam post Sententiam Abb. conf. 109. Circa factum, n. 3. vers. ad tertium lib. 2.*

211 Octavo requiritur habitas ad iurandum, & ob id Impudens, Furiosus, Mentecaptus, & similes sunt omnino inhabiles ad huiusmodi iuramentum, seu aliud præstandum, *l. videamus, in prin. ff. de in litem iur. Plot. in §. 50. num. 34. de in lit. iur. Menoch. de arbitr. casu 207. n. 12.*

212 Nono requiritur, quod is, cui iuramentum in litem est deferendum, sit Testis integer, & omni exceptione Major, unde infamis de facto vel de iure, Perjurus ob dolum, Condemnatus in actione furti, aut simili ratione doli, Homicida non ad sui defensionem, inimicus capitalis, Spiritus, Concubinarius, Blasphemus, Usurarius & Pauper, cum non sint Testes idonei, nec etiam possunt in litem iurare, *late Plot. in dicto §. 50. num. 1. & pluribus seqq. de in lit. iur.*

213 Decimò requiritur, quod ante præstationem iuramenti in litem præcedat taxa iudicis, ne alias Iudex postea taxando in minori summa iuramentum argueret de perjurio, oporteat in *Auth. de iud. Aut post ius iurandum, C. de iud. Bart. in l. videamus, §. iurare in fin. ff. de in lit. iur. Alex. in d. l. videamus, §. deferre num. 4. vers. in ea ibi, ubi de communi, ff. de in lit. iur. & Bart. omnes sequuntur ut ait Bologn. in leg. in actionibus, num. 90. ff.*

- de in lit. iur. l. si in i. si quando. numero 20. C. unde vi. Bart. conf. 150. num. tertio in fin. ibi ratione premissa, lib. 1. Menoch. de arbit. casu 208. n. 7. Plot. de lit. iur. §. 23. n. Salust. Tibi in Prax. lib. 2. c. 18. 12. ubi ponit hanc Praxim, Affl. de iur. §. 360. n. 8. & seq. ubi quod fuit ita in Sacro Concilio decisum, Verat. de iur. §. 131. nu. 3. & seq. p. 2. Comit. de iur. §. 95. n. 2. & seq.
- 215 Sed hoc non procedit in Iuramento affectio- nis, nam in eo taxa iudicis potest etiam subsequi Iuramentum, tunc enim non arguitur iurans de perjurio, si Iudex minus taxet, quam fuerit iura- mentum, sed potius iurans, affectio immoderata detegitur, & ita intelligendi sunt DD. contra conclusionem communem superius firmatam tenentes, & ita etiam procedat text. in d. l. videamus, §. iurare ff. de in lit. iur. Bart. in d. l. videamus §. iurare in fin. Alex. in eadem l. videamus. §. deferre ff. de in lit. iur. l. si quando, n. 20. C. unde vi Menoch. de arbit. casu. 207. n. 30. ubi tradit hanc Praxim.
- 216 Potest autem Iuramentum in litem veritatis defectu, etiam te amplius non extante, Maran. de ord. iud. in 2. par. sexta princip. act. 9. nu. 15. vers. tertium, Plot. in §. 15. num. 3. de in lit. iur. ubi quod hoc non procedit in Iuramento affectionis, quæ non potest cadere in rem non extante, quod recipit declarationem, de qua supra vers. Ceterum num- mero 164.
- 217 Verum licet text. in l. videamus §. iurare ff. de in litem iur. dicat posse iurari in litem in infini- tum, & text. in l. qui restituere. §. si vero ff. de rei vindic. pariter dicat, in litem sine taxatione in in- finitum iurari posse. Nihilominus valor, seu esti- matio, qua super iuratur in litem, etiam de affe- ctione, non potest, nec debet excedere duplum veræ estimationis, & ita per Iudicem ficta esti- matio est, previa taxatione, coarctanda, & text. in d. l. qui restituere, §. si vero, qui dicit sine taxatione, & intelligit communis, ac receptissima DD. opi- nio, de quo post alios testatur Plot. in §. 50. num. 25. de in lit. iur.
- 218 Postquam verò Iudex Iuramentum in litem prævia taxatione detulit, illud amplius retractare non potest, §. oportet in Auth. de iudic.
- 219 Sed hoc primò non procedit, quando subest magna cautela l. videamus, §. fin. ibi ut ex magna cautela repetitis probationibus possit, ff. de in lit. iur. Glof. in l. fin. in verbo facile ff. eod. tit.
- 220 Et dicitur magna cautela, quando probationes supervenerint ad favorem Rei Glof. in d. l. videamus, §. ult. in verbo ex magna cautela, & in l. fin. in verbo facile ff. de in lit. iur. Bologn. in d. l. in actioni- bus n. 39. ff. de in lit. iur.
- 221 Et licet Bolognetus videatur tenere, quod hæc fallentia locum habeat in Iuramento affe- ctionis, in quo iurans tantum de immoderata affectione redargui potest, non autem in Iurame- to veritatis, quia tunc iurans redargueretur de perjurio. Nihilominus per text. in d. l. fin. ff. de in lit. iur. videtur procedere, etiam quando quis de perjurio redargueretur, De perjurio eius, qui in litem iuravit (sunt verba textus) queri facile non solet, ergo ex causa magna, hoc est, repetitis probationibus, poterit Iuramentum retractari, etiam si quis de perjurio redargueretur, ut sentit idem Bolognetus, in d. l. in actionibus sub. n. 90. ubi respondet, ad text. in d. §. oportet, in Auth. de iudic. quod loquitur de Iuramento Expenfarum de quibus Iudex præsumitur informatus, Sed melius ac tutius ad d. §. oportet responderi potest cum magis communi DD. opinione, ut non procedat novis probationibus repetitis, ut sic iura iuribus concordentur.
- 222 Secundò igitur non procedit, quando proba- retur postea contrarium, vel per evidentiam oculorum, vel per negativam coarctatam, vel per instrumenta de novo reperta, ex latè cumulatim per Plot. §. 49. n. 22. & seq. de in lit. iur.
- 223 Et li. Bart. & sequaces tenuerint, huiusmodi Iuramentum non posse retractari, etiam per Iura- menta de novo reperta, magis tamen communis opinio est contra Bart. de qua testatur Plot. §. 49. n. 26. in fin. de in lit. iur.
- 224 Hinc licet à delatione iuramenti in litem non detur appellatio, quia ex eo non oritur actio, pro ut non oritur ex probatione per Testes, in cuius locum Iuramentum in litem successit, Bart. in l. actionibus n. 26. in fin. & ibi Alex. nu. 19 & alii, quos cumulat & sequitur las. ibi n. 47. ubi etiam Bolognetus, n. 93. ff. de in lit. iur. Scacc. de Appell. q. 17. lim. 34. n. 8. & ita observat praxim in Tribu- nali A. C.
- 225 Hoc tamen primo non procedit de jure Can- onico, quo jure datur appellatio à quolibet gravamine, cap. ut debitas de appell. Alex. in l. in actionibus, n. 19. & ibi las. nu. 47. ff. de in lit. iur. Praxim tamen in A. C. Tribunali observat, ut su- pra n. 224.
- 226 Secundò non procedit in Interloquutoria, qua Iudex admittit, seu admittit ad probationem iurativam Scacc. nihil allegans de Appell. d. q. 17. limit. 34. n. 18.
- Sed contrarium videtur dicendum ex ratione de qua supra n. 214. quia sicut non datur ap- pellatio ab admissione ad probandum per Testes, ita non videtur admittenda ad admissionem ad probationem iurativam, quæ in loco illius successit, & ita observat Praxim, & Stylus in Tri- bunali A. C. in admissione ad iurandum in litem, de qua supra hoc eodem c. 2. n. 25. & seq.
- 227 Tertiò non procedit, quo ad Sententiam vir- tute dicti iuramenti in litem latam, nam ab ea licet appellare, Bolognetus, in d. l. in actionibus, nu. 93. in fin. & nu. 94. vers. sed succedit ff. de in lit. iur. Menoch. conf. 217. nu. 25. & seq. Scacc. de Appell. q. 17. lim. 6. memb. 8. n. 19. & seq. & limit. 34. n. 17.
- 228 Nec obstat quod Iuramentum in litem non retractatur per Instrumenta de novo reperta, vel quia in gradu appellationis non sit discutiendum, an quis iuraverit veritatem nec nò, sed an esset deferendum Iuramentum in litem, vel probandù per Testes, ut per Bolognetus, in d. l. in actionibus n. 94. vers. sed succedit. Vel quia in contrarium est magis communis opinio, de qua testatur Plot. d. §. 40. n. 26. in fin. de in lit. iur.
- 229 Hæc de Iuramento in litem dixisse sufficiat, non enim in qualibet materia tractatum com- pilare, sed tantum aliqua ad Praxim magis congruentia

congruentia observare, institui est nostri, igitur facti occurrentia in reliquis ad DD. supra allegatos, & signanter ad Plot. qui de in litem iurando ex professo scripsit, cuilibet recurrendi aditus patebit.

SVMMARIVM CAP. III.

- 1 Continuatio Tituli ad precedentes.
- 2 Diffamans potest conveniri in iudicio iactationis a Diffamato previo monitorio.
- 3 Monitorio iactationis, & iactationum, & eius formula.
- 4 Monitorium super iactationibus vivente l. unica, & eius formula.
- 5 Monitorium iactationis, & iactationum extra Curiam, & eius formula.
- 6 Monitorium est personaliter exequendum.
- 7 Adnotatio executionis Monitorii in actis, & eius formula.
- 8 Reproductio Monitorii in partibus exequuti, & eius formula.
- 9 Negatio Monitorii in curia exequuti, & eius formula.
- 10 Protestatio, & negatio Monitorii in partibus exequuti, & eius formula.
- 11 Procurator, qui dixit nihil fieri, est omnino citandus, etsi nemo comparuit, monitus in partibus citatur per contradictas.
- 12 Si prima instantia contra degentem extra Curiam non potest terminari coram A.C. citatur Pars que coram eo iudicium introduxit, ad videndam remitti causam ad partes.
- 13 Citatio ad videndum moderari Inhibitionem, & remitti causam ad partes, & eius formula, & processus.
- 14 Si A.C. nolle causam de iure remittendam ad partes remittere in prima instantia, potest adiri Signatura pro remissione, parte citata.
- 15 Commissio pro remissione causa ad partes in prima instantia, & eius formula.
- 16 Citatio ad dicendum contra Commissionem, & eius formula, & processus.
- 17 Citata parte ad dicendum contra Commissionem, citatur deinde ad videndum moderari Inhibitionem & causam ad partes remitti.
- 18 Instrumentum remissionis cause ad partes, & eius formula.
- 19 Signatura aliquando solet oretenus ordinare eidem A.C. ut suam moderetur Inhibitionem, & causam ad partes remittat.
- 20 Citatio ad videndum moderari, & remitti causam ad partes iuxta mentem Signaturæ, & eius formula & processus.
- 21 Citatio ad videndum sibi prefigi primum terminum ad probandum in iudicio diffamationis, & eius formula, & processus.
- 22 Citatio ad videndum sibi prefigi secundum & peremptorium terminum ad producendum, & probandum, & eius formula & processus.
- 23 Elapsis terminis prefixis, si pars est contumax, vel nihil relevans deducit, quomodo procedatur ad altera in causa infra valorem ducatorum ducentorum.
- 24 Citatio ad libellandum in terminis substantialibus & eius formula & processus.

- 25 Protestatio & repetitio iurium, & eius formula.
- 26 Citatio ad videndum reiterari, & ad Sententiam, & eius formula, & processus.
- 27 Cedula Sententiæ absolutoria in iudicio iactationis & eius formula.
- 28 A definitiva lata in iudicio iactationis, & interponenda est appellatio infra decem dies.
- 29 Interposito appellationis coram Iudice a quo, & eius formula, & responsio Iudici.
- 30 Cedula appellationis in iudicio iactationis, & eius formula.
- 31 Commissio appellationis in iudicio iactationis expeditur via ordinaria.
- 32 Commissio appellationis in iudicio appellationis, & eius formula.
- 33 In causis ordinariis non est necesse, pro expeditione commissionis appellationis, adire Signaturam parte citata.
- 34 In Camera Apostolica causa iactationis committitur pravia propositione.
- 35 Propositio, & commissio causa iactationis in Camera & eius formula.
- 36 Camera quomodo rescribat, & faciat Decretum in margine propositionis.
- 37 Citatio ad dicendum contra Decretum Camera & eius formula, & processus.
- 38 In Rota causa iactationis introducitur pravia commisione.
- 39 Commissio iactationis, & iactationum in Rota, & eius formula.
- 40 Commissio iactationis, & iactationum in Rota in causa prophana, & eius formula.
- 41 Commissione signata coram Iudice commissario, cui est directæ, exhibita, quomodo procedatur ad altera coram eo.
- 42 Remedium l. diffamari est in foro frequens, & utile, quod in Curia iudicium iactationis nuncupatur.
- 43 Diffamatio, seu iactatio quot, & quibus modis usurpetur.
- 44 Diffamatio unde dicatur.
- 45 Diffamator iniustus delinquit, & qua pena puniatur.
- 46 Remedium l. diffamari quo iure, & qua ratione introductum.
- 47 Identitas rationis l. diffamari comprehendit sub se etiam bona.
- 48 Diffamatio seu iactatio proprie quid sit.
- 49 Diffamatio minus proprie quid sit.
- 50 Diffamans seu iactans impellit diffamatum, ad remedium l. diffamari pro sua defensione intendendum.
- 51 Intentans iudicium iactationis est Reus originarius, & naturalis, is vero, contra quem intentatur, est actor.
- 52 Regulariter ille est actor, qui prius agit in iudicio sed secus est in remedio l. diffamari.
- 53 Origo causæ naturalis potius, quam accidentalis, attenditur.
- 54 Intentans iudicium iactationis potest illud intentare coram suo Iudice, coram quo diffamans agendo illum convenire deberet.
- 55 Intentans remedium l. diffamari est verè Reus, ideo pro eo in dubio est pronuntiandum.
- 56 Diffamatus habens plures Iudices ordinarios, si coram uno ex eis iudicium iactationis instruxerit,